

82 Research Paper

Het enigma Hezbollah:
Aard, doelstellingen, handelen, optreden
en dreiging

S.J.J. Both

April 2009

Publication of the Faculty of Military Sciences
Netherlands Defence Academy

**Het enigma Hezbollah:
Aard, doelstellingen, handelen, optreden
en dreiging**

Het enigma Hezbollah: Aard, doelstellingen, handelen, optreden en dreiging

S.J.J. Both

Research paper no. 82

Publicaties van de Faculteit Militaire Wetenschappen

Nederlandse Defensie Academie

Het enigma Hezbollah: Aard, doelstellingen, handelen, optreden en dreiging
S.J.J. Both

Researchprogramma Krijgswetenschappen
Project Operatie Change of Direction (Tweede Libanonoorlog, 2006)

Nederlandse Defensie Academie (NLDA)
Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW)
Postbus 90.002
4800 PA Breda

©2009 S.J.J. Both

Vormgeving tekst: Paul Ducheine & Frans Osinga
Omslag ontwerp: Eric Franken, bureau Multimedia NLDA
Drukwerk: PlantijnCasparie, Zwolle

Voor het opnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere complicatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de auteur(s) te wenden.
sjj.both@nlda.nl

De meningen en opvattingen die in deze publicatie worden uitgesproken zijn en blijven voor de verantwoordelijkheid van de desbetreffende auteur. Zij geven niet noodzakelijk de mening van de Minister van Defensie weer.

ISBN: 978-90-8892-017-2
NUR Code: 689

Nederlandse samenvatting

De Tweede Libanonoorlog kwam voor een groot gedeelte van de internationale gemeenschap en publieke opinie als een verrassing. Na de Israëlische terugtrekking uit Zuid-Libanon in 2000 maakte Libanon immers een periode van wederopbouw door.

Terugkijkend op het conflict lijkt het erop dat de strijdende partijen zich door het conflict hebben laten verrassen. Hezbollah ontvoerde twee Israëlische militairen in het grensgebied bij Sheba Farms, wat een onverwachts krachtige militaire Israëlische reactie en de Tweede Libanonoorlog tot gevolg had. Israël werd op zijn beurt verrast door de kwaliteit en volhardendheid van Hezbollah's militaire defensieve en offensieve vermogen. In hoeverre kan de verrassing die de Tweede Libanonoorlog voor de strijdende partijen en de internationale gemeenschap vormde gerelateerd worden aan de aard, doelstellingen en de handel en wandel van Hezbollah?

De primaire onderzoeksvragen in deze bijdrage betreffen de aard van Hezbollah en de aard en omvang van de dreiging die de beweging vormt. Is Hezbollah een zuiver Libanese Sjiiitische politiek-maatschappelijke beweging of een beweging met een veel verstrekkender agenda en nauwe banden met het buitenland? Verder worden de oorsprong, aard en doelstellingen van Hezbollah aan de hand van een aantal significante ontwikkelingen en gebeurtenissen met betrekking tot het conflict tussen Israël en Hezbollah beschreven. Behalve de strijdende partijen komen daarbij de rol en invloed van derde partijen aan bod. Na een beschouwing over de stand van zaken waarbij de belangrijkste bij het conflict betrokken actoren de revue passeren volgt een slotbeschouwing waarin de hoofdvragen beantwoord worden.

Hezbollah heeft zich na 1990 tot een belangrijke machtsfactor binnen de Libanese politieke verhoudingen ontwikkeld doordat de beweging wezenlijk verschilt van de andere spelers in de Libanese politieke arena. Geïnspireerd door het Iraanse Sjiiitische Islamisme streeft Hezbollah een tweetal strategische doelstellingen na: het doen verdwijnen van Israël, en het stichten van een Libanese Islamitische Theocratie. Hezbollah presenteert zich in de eerste plaats als een Libanese verzetsbeweging en stelt dat de strijd niet bij de Libanese zuidgrens zal stoppen. De grens tussen Libanon en Syrië is nooit goed vastgelegd en vooral de onduidelijke situatie in het grensgebied bij Sheba Farms werd voorafgaand aan de Tweede Libanonoorlog door Hezbollah gebruikt om de gewapende strijd tegen Israël kleinschalig gaande te houden. Ironisch genoeg beweert Syrië dat het gebied aan Libanon toebehoort, wat Hezbollah nog altijd in de gelegenheid stelt zijn status als gewapende verzetsgroep tegen Israël te legitimeren.

De Israëlische reactie na de Hezbollah aanval op een Israëlische grenspatrouille was een onaangename verrassing voor Hezbollah. Er was dus voor Hezbollah waarschijnlijk geen sprake was van een *war of choice*. Wel bleek Hezbollah verrassend goed in staat om de strijd tegen Israël aan te gaan.

De politiek-maatschappelijke positionering van Hezbollah maakt het mogelijk om het inherent totalitaire karakter en de verstrekkende ambities van de organisatie tamelijk effectief aan het oog van de buitenwereld te onttrekken. De gebeurtenissen in mei 2008 bevestigen de vermoedens dat Hezbollah zich alleen naar de spelregels van het Libanese politieke bestel schikt zolang dat de belangen van de organisatie niet al te zeer hindert. Hezbollah heeft Libanon in een ferme greep en moet als een exponent en speerpunt van fundamentalistisch Islamitistische ideologieën en krachten worden beschouwd. Los van de wijze waarop de Tweede Libanonoorlog zich uiteindelijk ontrolde had de Tweede Libanonoorlog dan ook geen verrassing hoeven te vormen. Het vestigen van Libanees regeringsgezag over het gehele Libanese grondgebied en het verhinderen van buitenlandse steun aan Hezbollah zijn de voornaamste instrumenten voor het neutraliseren van Hezbollah's rol als dominante destabiliserende factor in de regio.

Inhoudsopgave

Nederlandse samenvatting	v
Inhoudsopgave.....	vii
Het enigma Hezbollah: Aard, doelstellingen, handelen, optreden en dreiging.....	1
1. Inleiding	1
2. Hezbollah: oorsprong, aard en doelstellingen	3
3. Ontwikkelingen en Gebeurtenissen rond het conflict tussen Hezbollah en Israël.....	7
3.1. Van Ta'if naar de Israëlische terugtrekking uit Zuid Libanon.....	7
3.2. De Israëlische terugtrekking uit Zuid Libanon.....	8
3.3. De Syrische militaire aanwezigheid	9
3.4. Grensgeschillen: Sheba Farms	10
3.5. UNIFIL onder resolutie 425/426 mandaat.....	11
3.6. De onmacht van Libanon en UNIFIL	12
3.7. Hezbollah's militaire optreden in de Tweede Libanonoorlog.....	14
3.7.1. Hezbollah's Defensieve Component	14
3.7.2. Hezbollah's Offensieve Component.....	16
3.7.3. Vaststellingen en observaties m.b.t. de Tweede Libanonoorlog.....	17
3.8. UNIFIL onder resolutie 1701 mandaat	18
3.9. De herbewapening van Hezbollah.	21
3.10. Bewaking Libanese landgrenzen.	23
3.11. Bewaking Libanese luchtgrenzen.....	23
3.12. Bewaking Libanese zee grenzen.....	23
3.13. Afgrendelen Libanees Territoir	25
3.14. De crisis van mei 2008	25
4. De stand van Zaken eind 2008	27
4.1. Libanon.....	27
4.2. Syrië.....	27
4.3. Iran	28
4.4. Israël.....	29
4.5. Hezbollah	31
4.6. De Verenigde Staten en de Russische Federatie.....	32
5. Slotbeschouwingen.....	33
 Bijlage A: Geschiedenis SLA	 37
Bijlage B: INS Hanit Incident.....	38
Literatuur en bronnen.....	41

Het enigma Hezbollah: Aard, doelstellingen, handelen, optreden en dreiging

Door S.J.J. Both¹

1. Inleiding

Het gewapende conflict tussen Israël en Hezbollah in de zomer van 2006 – hierna ‘de Tweede Libanonoorlog’² – kwam voor een groot gedeelte van de internationale gemeenschap en publieke opinie als een verrassing. Na de Israëlische terugtrekking uit Zuid-Libanon in 2000 maakte Libanon immers een periode van wederopbouw door en leek het in politiek en maatschappelijk opzicht in rustiger vaarwater terecht te zijn gekomen. Bovendien verplaatste de aandacht van de wereld zich *post 9/11* al spoedig naar de ontwikkelingen in Afghanistan en Irak.

Terugkijkend op het conflict lijkt het erop dat ook de strijdende partijen zich door het conflict hebben laten verrassen. Hezbollah ontvoerde met een goed gecoördineerde actie in het grensgebied bij Sheba Farms twee Israëlische militairen, wat een onverwachts krachtige militaire Israëlische reactie en de Tweede Libanonoorlog tot gevolg had. Israël werd op zijn beurt verrast door de kwaliteit en volhardendheid van Hezbollah’s militaire defensieve en offensieve vermogen. Deze bijdrage gaat in op de vraag in hoeverre de verrassing die de Tweede Libanonoorlog voor de strijdende partijen en de internationale gemeenschap vormde gerelateerd kan worden aan de aard en doelstellingen van Hezbollah en de wijze waarop deze Libanese beweging opereert. De primaire onderzoeksvragen in deze bijdrage betreffen de aard van Hezbollah en de aard en omvang van de dreiging die de beweging voor zijn omgeving vormt. Is Hezbollah een Libanese Sjiietische politiek-maatschappelijke beweging die uiteindelijk louter Libanese belangen nastreeft, of is er sprake van een beweging met een veel verstrekkender agenda, nauwe banden met het buitenland?

De verhaallijn voor het beantwoorden van voornoemde vragen is als volgt. Na een korte beschrijving van de oorsprong, aard en doelstellingen van Hezbollah schets en beschouw ik een aantal significante ontwikkelingen en gebeurtenissen met betrekking tot het conflict tussen Israël en Hezbollah. Behalve aan de strijdende partijen besteed ik daarbij aandacht aan de rol en invloed van derde partijen zoals Syrië, Iran en de VN. De reden daarvoor is dat de handel en wandel van een religieus politiek maatschappelijke beweging als Hezbollah in de gecompliceerde en ondoorzichtige politiek maatschappelijke omgeving van Libanon en het Midden-Oosten alleen kan worden geanalyseerd door het fenomeen Hezbollah in de bredere context van het Midden-Oosten te plaatsen en te beschouwen.

¹ Kapitein-ter-zee Sjoerd Both is Universitair Hoofddocent maritiem optreden bij de sectie Militair Operationele Wetenschappen van de Faculteit Militaire Wetenschappen van de Nederlandse Defensie Academie.

² Deze aanduiding wordt zowel in Israëlische als in internationale literatuur gebruikt.

Na een beschouwing over de stand van zaken waarbij de belangrijkste direct en indirect bij het conflict betrokken actoren de revue passeren, sluit deze analyse af met een slotbeschouwing waarin ook de hoofdvragen beantwoord worden.

Voor de geïnteresseerde lezer wordt in bijlagen wat verder ingegaan op een aantal interessante onderwerpen die niet direct in de verhaallijn liggen, maar die toch bijdragen aan een beter begrip van Hezbollah.

Vanwege het recente karakter van de beschreven gebeurtenissen en ontwikkelingen is voor het schrijven van deze bijdrage relatief veel gebruik gemaakt van bronnen afkomstig uit de media. Door een zo breed mogelijke keuze van deze bronnen is getracht om de bestaande kwalitatieve en kwantitatieve onbalans tussen veelal partijdige bronnen zo goed mogelijk te ondervangen.

2. Hezbollah: oorsprong, aard en doelstellingen

De naam Hezbollah komt van Hizbu-Allah en is Arabisch voor de “Partij van God”.³ Hezbollah put haar inspiratie uit de Iranese Islamitische revolutie van 1979, en onderhoudt nauwe banden met dat land.⁴ Hezbollah heeft zich vooral na de Libanese burgeroorlog (1975-1990) tot een belangrijke machtsfactor binnen de Libanese politieke verhoudingen ontwikkeld. De verklaring daarvoor is dat Hezbollah zich op een aantal punten wezenlijk van de andere spelers in de Libanese politieke arena onderscheidt en veel meer is dan de uit de Libanese burgeroorlog zo bekende combinatie van een politieke factie met eigen militie.

Allereerst is de politiek-religieuze ideologie van Hezbollah geënt op die van de Islamitische Republiek Iran. Geïnspireerd door het Iraanse Sjiitische Islamisme streeft Hezbollah in woord en daad een tweetal strategische doelstellingen na: het vernietigen, ontmantelen of op een andere manier doen verdwijnen van de staat Israël, en het stichten van een Libanese Islamitische Theocratie.⁵ De eerste strategische doelstelling, in combinatie met het relatieve succes van Hezbollah gedurende de Tweede Libanonoorlog, maken dat Hezbollah onder de bevolkingen van de Israël omringende landen een zekere populariteit geniet.⁶ Tot nu toe heeft Hezbollah zich in de gewapende strijd tegen Israël steeds gepresenteerd als een verzetsbeweging met het verdedigen en bevrijden van Libanees territorium als doel. Daardoor is zijn internationalistische aspecten van Hezbollah’s strijd tegen Israël aanvankelijk wat onderbelicht gebleven. Dat Hezbollah in geval van een gewapend conflict met Israël ook het offensief gebruik van geweld als een legitiem middel beschouwt lijkt op basis van de gebeurtenissen tijden en na de Tweede Libanonoorlog weinig twijfel. Het tweede strategische doel lijkt na de uitspraak van Hezbollah’s leider Nasrallah dat een Libanese Islamitische staat alleen met een “*overwhelming popular desire*”⁷ tot stand kan komen voorsnóg op de lange baan te zijn geschoven.⁸ Of hier sprake is van het pragmatisme dat Sjiïten eigen is, of van het

³ Ook: Hizballah, Hizbullah, Hizbu Allah, Hezbullah, Hisbullah.

⁴ Manal Lutfi, ‘The Making of Hezbollah’, *Asharq Alawsat*, 18/05/2008
<www.asharqalawsat.com/english/news.asp?section=3&id=12794> (benaderd: 06 mei 2008).

⁵ *Ibid.* Mohammad Hassan Akhtari, de *operational father* en de Iraanse ambassadeur bij Syrië in de afgelopen veertien jaar (tot januari 2008): “We and Hezbollah regard the United States as an enemy of Islam and Muslims. We regard Israel as a cancer in the body of the region and that the policy of confrontation and resistance is fundamental.”

De strategische doeleinden zijn weggeschreven in een programma met gematigde binnenlandse politieke doelstellingen. Dit programma werd in een open brief op 16 februari 1985 gepubliceerd in de Libanese krant *al-Safir*: An Open Letter The Hizballah Program

<www.standwithus.com/pdfs/flyers/hezbollah_program.pdf> (benaderd: 06 mei 2008)

Deze open brief wordt uitgebreid besproken in: Judith Palmer Harik’s *Hezbollah the changing Face of Terrorism*, I.B. Tauris, 2007, p. 66-69.

⁶ De reden hiervoor is dat Hezbollah de strijd met de IDF zonder een duidelijke militaire nederlaag beëindigde, dit in tegenstelling tot de reguliere Arabische legers die in het verleden de strijd met de IDF aangingen.

⁷ In een interview met de auteur Adam Shatz verklaarde Hezbollah leider Nasrallah: “We believe the requirement for an Islamic state is to have an overwhelming popular desire, and we’re not talking about fifty percent plus one, but a large majority. And this is not available in Lebanon and probably never will be.” Adam Shatz, ‘In Search of Hezbollah’, *The New York review of Books*, Volume 51, Number 7, April 29, 2004, <www.nybooks.com/articles/17060> (benaderd: 22 mei 2008).

⁸ De bevolkingsaanwas van de moslims is hoger dan die van andere Libanese bevolkingsgroepen en zal naar verwachting groeien van 55% nu tot rond 70% in 2080. Het groeipercentage van de Sjiïten ligt daarbij hoger dan dat van de Soennieten. Mark Farha, ‘Demography and Democracy in Lebanon’,

weloverwogen versluieren van de religieuze doelstellingen van de organisatie, een vorm van *Taqiyyah*,⁹ is onduidelijk. In ieder geval lijkt Hezbollah de democratische beginselen van de tweede Libanese republiek vooralsnog te onderschrijven.¹⁰ Desondanks is Hezbollah vele malen in staat gebleken om handelen, uitspraken en operationele doelstellingen aan de situatie en omstandigheden en aan de “consumenten” voor wie de informatie bestemd was aan te passen. Toch zijn vele facetten van Hezbollah’s handelen uiteindelijk in lijn met de onverzoonlijke leerstellingen van het door Hezbollah omarmde Iranese Sjiitische fundamentalistische Islamisme.

Een tweede reden voor Hezbollah’s unieke positie is de wijze waarop de beweging is georganiseerd en de onderling zorgvuldig georkestreerde wijze waarop de partijgeledingen opereren. De politieke en administratieve vleugels van Hezbollah hebben zich voortdurend met groot succes aan de heersende Libanees binnenlandse en buitenlandse politieke verhoudingen aangepast en de beweging is vertegenwoordigd in het Libanese parlement. Deelname aan de reguliere Libanese politiek heeft Hezbollah er niet van weerhouden om zelfstandig relaties met landen als Syrië en Iran aan te gaan en deze relaties effectief te benutten voor de strijd tegen Israël en het versterken van de eigen binnenlandse positie.¹¹

Een derde reden voor Hezbollah’s opmerkelijke positie binnen de Libanese politieke verhoudingen is het sociaal maatschappelijke activisme van de organisatie. Hezbollah heeft zich actief ingespannen om de politiek-maatschappelijke positie van achtergestelde, verarmde, veelal Sjiitische Libanese bevolkingsgroepen te verbeteren. Hezbollah beschikt daartoe over een fijnmazige regionale organisatiestructuur waarmee de sociale betrokkenheid van de beweging op lokaal niveau effectief wordt omgezet in daden en sociale diensten voor de

Mideast Monitor, January-March 2008, <www.mideastmonitor.org/issues/0801/0801_2.htm> (benaderd: 22 mei 2008).

⁹ Het begrip *Taqiyyah* kent verschillende interpretaties binnen de Islamitische wereld maar omvat voor Sjiïten ook het gebruik van weloverwogen misleiding. Ayatollah Khomeini schreef over het gebruik van *Taqiyyah*: “If someone wishes to speak about Islamic government and the establishment of the Islamic government, he must observe the principles of taqiyyah, [i.e. dissimulation of the truth in defence of Islam], and count upon the opposition of those who have sold themselves to imperialism”, Ruhollah Khomeini, *Islamic government: Governance of the Jurist*, (vert. Hamid Algar), Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini’s Work, 2002, Tehran Iran.

Verschillen tussen de Soenni en Sjia interpretatie van *Taqiyyah* op: ‘An Outline of the Differences between Sunnis and Shi’ites in Matters of Faith and Doctrine’, *Khutoot Al Areedah*, <www.amislam.com/khutoot2.htm#TAQIYYAH>, (benaderd: 22 mei 2008)

Kritische beschouwing *Taqiyyah* op: ‘Understanding Taqiyya — Islamic Principle of Lying for the Sake of Allah’, Warner MacKenzie, *Islam Watch*, 30-04-2007, <www.islam-watch.org/Warner/Taqiyya-Islamic-Principle-Lying-for-Allah.htm> (benaderd: 15 mei 2008).

¹⁰ De huidige Libanese republiek gebaseerd op de bepalingen van Ta’if akkoord (1989) wordt wel aangeduid als de tweede Libanese republiek.

¹¹ Zowel door het versterken van het militair vermogen als door fondsenverwerving ten behoeve van Hezbollah’s sociale programma’s. De beweging is Libanon’s op één na grootste werkgever. Adam Shatz, ‘Nasrallah’s Game’, *The Nation*, July 20, 2006 <www.thenation.com/doc/20060731/nasrallah_game> (benaderd: 07 mei 2008)

“Syria, which effectively occupied and controlled neighboring Lebanon from 1990 to 2005, also let Hezbollah operate in Lebanon and attack Israel, often ratcheting up regional tensions” Holly Fletcher, ‘State Sponsor: Syria,’ *Council on Foreign Relations*, update Feb 2008 <www.cfr.org/publication/9368> (benaderd: 07 mei 2008).

armste delen van de bevolking, met inbegrip van niet-Sjiïten. Dit alles met een voor het Midden-Oosten als regel ongekennde mate van bestuurlijke integriteit.¹²

Een vierde reden voor Hezbollah's bijzonder positie in Libanon is de militaire vleugel van de organisatie die in de loop van de jaren geleidelijk aan tot een substantiële militaire macht is uitgegroeid en daarmee een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan Hezbollah's prestige en dominante positie binnen Libanon. Een combinatie van politieke wil en substantieel militair vermogen stelde Hezbollah in staat om tegenover een zwakke verdeelde Libanese staat het feitelijke gezag in grote delen van Zuid Libanon over te nemen. Hoe groot de invloed van Hezbollah in Zuid Libanon in de opmaat naar de Tweede Libanonoorlog was blijkt duidelijk uit de VN rapportages over deze periode.¹³ Desondanks bleef de toenemende militaire kracht van Hezbollah zowel in de internationale media als op de internationale politieke agenda tot aan de zomer van 2006 veelal onderbelicht. Dit lag in de eerste plaats aan Hezbollah's politieke instinct en gevoel voor publiciteit dat er voor zorgde dat de lichtverteerbare, positieve elementen van de politieke en maatschappelijke rol van Hezbollah prominent voor het voetlicht kwamen, terwijl de militaire opbouw zich tegelijkertijd relatief onopgemerkt maar gestaag voltrok. Wensdenken van de Internationale gemeenschap, de gebeurtenissen in Afghanistan en Irak, de aanwezigheid van UNIFIL en een combinatie van werkelijke en vermeend positieve ontwikkelingen in Libanon deden de rest.

Hezbollah streeft zijn doelstellingen na met een ongebruikelijke combinatie van reguliere en irreguliere wegen en middelen voor het uitoefenen van macht en invloed. De organisatie combineert de kenmerken van een politieke partij met die van een volksbeweging en oefent daarnaast een aantal militaire en politiek maatschappelijke functies uit die tot het domein van de Libanese staat behoren. Salamey en Pearson kenschetsen Hezbollah dan ook kernachtig als een proletarische partij met een Islamitische manifest.¹⁴ Of het zwaartepunt van Hezbollah's loyaliteit uiteindelijk bij Libanon of bij Iran ligt is vooralsnog een open vraag. Wel is het sinds de verderop in dit artikel besproken politieke crisis van mei 2008 duidelijk dat Hezbollah in bepaalde gevallen bereid is geweld te gebruiken tegen de legitieme Libanese autoriteiten. Om een beter inzicht te krijgen in de ernst en aard van de bestaande en potentiële dreiging die Hezbollah vormt komen hierna de ontwikkeling en dynamiek van de onderlinge wisselwerking tussen de belangrijkste regionale statelijke actoren in en rond het conflict tussen Hezbollah en Israël aan bod.

¹² Judith Palmer Harik, op.cit Hoofdstuk 6.

¹³ UNIFIL, *Lebanon - UNIFIL – Background* <www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/background.html>, (benaderd: 22 mei 2008).

¹⁴ Imad Salamey & Frederic Pearson, 'Hezbollah: A Proletarian Party with an Islamic Manifesto – A socio-political Analysis of Islamist Populism in Lebanon and the Middle East', *Small Wars & Insurgencies*, Volume 18 Issue 3, pages 416-438, September 2007.

3. Ontwikkelingen en Gebeurtenissen rond het conflict tussen Hezbollah en Israël

3.1. Van Ta'if naar de Israëlische terugtrekking uit Zuid Libanon.

De contouren voor het nieuwe Libanon van na de burgeroorlog werden in september 1989 in de Ta'if overeenkomst vastgelegd.¹⁵ Behalve een raamwerk voor politieke, staatkundige en juridische hervormingen langs etnisch-religieuze lijnen – een politiek model dat confessionalisme genoemd wordt¹⁶ – voorzag de overeenkomst in een plan voor het herstellen van het centrale staatsgezag over het gehele Libanese territorium. Het ontbinden en ontwapenen van alle in het land opererende Libanese en niet-Libanese milities maakte deel uit van het plan. In relatie tot Israël zou Libanon zich houden aan de Israëlisch-Arabische staakt-het-vuren overeenkomst van 23 maart 1949. Verder zou naar implementatie van VN-Veiligheidsraad resolutie 425 worden gestreefd om zo een einde te maken aan de Israëlische aanwezigheid in Zuid Libanon. Op 04 november 1989 keurde het Libanese parlement de Ta'if overeenkomst goed. Overeengekomen door de Libanese facties onder auspiciën van Saoedi-Arabië en Syrië, voorzag het Ta'if akkoord in een Syrische militaire presentie in Libanon voor onbepaalde tijd. Dit om de Libanese regering bij te staan met het weer onder haar gezag brengen van het gehele Libanese grondgebied. De aanwezigheid van Syrische troepen in Libanon deed Israël daarop besluiten om de in 1985 ingestelde Security Zone vooralsnog te handhaven.¹⁷

Hezbollah wees het Ta'if akkoord aanvankelijk af omdat het geen einde maakte aan de ongelijke representatie van Sjia moslims in het parlement. Bovendien sloot een combinatie van grondwet en kiesstelsel de Sjiïten uit van het ambt als president en premier.¹⁸ De Sjiïten

¹⁵ 'The Taif Agreement', *The Middle East Information Network*, <www.mideastinfo.com/documents/Taif.htm> (benaderd: 02 jun 2008).

¹⁶ "In political science terminology, confessionism is a system of government that proportionally allocates political power among a country's communities – whether religious or ethnic – according to their percentage of the population". Imad Harb, 'Lebanon's Confessionism: Problems and Prospects', March 2006, *United States Institute of Peace* <www.usip.org/pubs/usipeace_briefings/2006/0330_lebanon_confessionism.html#1> (benaderd: 02 juni 2008).

¹⁷ *Israel Ministry of Foreign Affairs* '62 Press briefing by Defense Minister Rabin', 21 April 1985. <www.mfa.gov.il/MFA> (benaderd: 15 mei 2008)

"Israel will not let the Lebanese Government regain control of the area the Israelis claim as a 'security zone' in southern Lebanon ... the defense of Israel's northern border is based on Israeli and South Lebanon Army control of the security zone and the Jezzine area. We are not planning any change whatsoever in the level of this control." 'Israel to retain "Security Zone" in Lebanon', *The New York Times*, 09 nov 1990 <query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0CE3DB123CF93AA35752C1A966958260> (benaderd 22 mei 2008) en UN Doc nr A/45/715 - S/21936, Permanent Representative of Lebanon to the UN Amb Khalil Makkawi, 09 Nov 1990.

¹⁸ "Consistent with earlier reform proposals for the Lebanese political system, the Ta'if agreement erected a re-designed troika regime headed by the Christian Maronite President with reduced powers, the Sunni Prime Minister with increased powers, and the Shiite Speaker of the National Assembly." Mordechai Nisan, 'The Syrian Occupation of Lebanon' <www.gotc.org/syrian_occupation_of_lebanon.htm> (benaderd: 06 mei 2008).

"The Constitution is silent on the issue of the quorum needed to call to order a parliamentary presidential electoral meeting. Article 49 describes the qualifications of those who may be elected to the presidency, the mode of election, the term of office, and the restriction on reelection, but does not specify the

maken ongeveer 40 % van de Libanese bevolking uit. In oktober 1990 verklaarde Hezbollah na de feitelijke bezetting van Libanon door Syrië zich onder Syrische druk alsnog akkoord met de inhoud van de Ta'if overeenkomst.¹⁹

Het Ta'if akkoord is voor wat betreft de ontwapening van de milities nooit volledig uitgevoerd. Hezbollah maar ook marginaal in Libanon aanwezige Palestijnse strijdgroepen als Hamas, Fatah en de PFLP,²⁰ werden uiteindelijk niet ontwapend. Het door Libanon daarvoor aangevoerde argument was dat Hezbollah zonder een allesomvattende vrede tussen Israël en Libanon en vanwege de voortdurende Israëlische aanwezigheid in Zuid Libanon, als een legitieme verzetsgroep tegen Israël en niet als een milite moest worden aangemerkt. Dat Hezbollah voorafgaand aan de Israëlische terugtrekking uit Zuid Libanon in 2000 inderdaad een belangrijke rol heeft gespeeld in de strijd tegen de Israëlische bezetter wordt algemeen erkend en heeft Hezbollah's binnenlandse machtspositie tot aan het uitbreken van de Tweede Libanonoorlog aanzienlijk versterkt.

3.2. De Israëlische terugtrekking uit Zuid Libanon

Met een verklaring van de toenmalige Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, Kofi Annan erkende de Internationale gemeenschap op 6 juni 2000 dat Israël ten leste aan de uit 1978 stammende VN-Veiligheidsraad resolutie 425 had voldaan. Op 16 juni 2000 bevestigde de Secretaris-Generaal vervolgens dat de Israëlische terugtrekking uit Libanon in overeenstemming met VN-Veiligheidsraad resolutie 425(1978)²¹ en de daartoe door de VN opgestelde voorwaarden was voltooid.²² Deze voorwaarden omvatte drie hoofdelementen; een totale terugtrekking van Israëlische troepen en burgers uit Libanon, het door Israël ontbinden en als effectieve gevechtsorganisatie neutraliseren van de pro-Israëlische SLA (South Lebanon Army) en het aan de wettige Libanese autoriteiten overdragen van de gevangenen opgesloten in de beruchte, door de SLA beheerde Al-Khiam gevangenis.²³ De geschiedenis van de SLA illustreert het fluïde netwerk aan verbindingen en loyaliteiten binnen de Libanese machtsverhoudingen, ook waar het de Libanese Sjia betreft (Bijlage A).

quorum needed to be present before the electoral meeting is called to order. Paragraph 2 of article 49 stipulates, in pertinent part: The president of the republic is elected in secret ballot by a two-third majority of the parliament in the first round. An absolute majority is sufficient in the subsequent rounds of voting. The term of the president in office is of six years and he cannot be reelected until after six years from the end of his term ... " 'Lebanon: Presidential Election and the Conflicting Constitutional Interpretations', *Library of congress*, <www.loc.gov/law/help/lebanon-election.html> (benaderd: 04 juni 2008). *ICL 'Lebanon Constution'* <www.servat.unibe.ch/icl/le00t____.html> (benaderd: 04 juni 2008).

¹⁹ Shiites do not enjoy equality under Lebanon's constitution. Although estimated to comprise up to 40% or more of the population, they are limited to 21% of parliamentary seats and barred from becoming president or prime minister. Hezbollah initially opposed the 1989 Ta'if Accord because it failed to rectify this imbalance, but grudgingly suspended its calls for equal representation after Syria completed its takeover of Lebanon in 1990. Rodger Shanahan 'Hezbollah's Dilemmas', *Mid East Monitor* <www.mideastmonitor.org/issues/0602/0602_4.htm> (benaderd: 15 mei 2008).

²⁰ Popular Front for the Liberation of Palestine.

²¹ *Lebanon - UNIFIL - UN Documents*, UNSC Resolution 425 (1978), <www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/unifilDrp.htm> (benaderd: 15 mei 2008).

²² *Ibid.* Report of the Secretary General S/2000/460 22 May 2000 en S/2000/590 16 June 2000.

²³ 'Torture in Khiam prison Responsibility & Accountability', *Human Right Watch* <www.hrw.org/legacy/english/docs/1999/10/28/israb%2012795_txt.htm> (benaderd: 15 mei 2008), 'Israel: Fear of torture and ill-treatment /Legal concern, Index Number: MDE 15/006/2000', *Amnesty International*, 25 February 2000 <www.amnesty.org/en/library/info/MDE15/006/2000> (benaderd: 15 mei 2008).

Hezbollah greep de aanleiding van de Israëlische terugtrekking met beide handen aan om zich als bevrijder en beschermer van Libanon op te werpen en de leidende rol van de organisatie in de strijd tegen de Zionistische vijand te benadrukken. Het besluit van de Israëlische regering om zich uit Zuid Libanon terug te trekken kwam echter vooral tot stand op basis van politieke²⁴ en veiligheidsoverwegingen waarbij oorlogsmoeheid bij het Israëlische publiek een grote rol speelde.²⁵ Op basis van een afweging in termen van geld en slachtoffers had de Israëlische aanwezigheid voor onbepaalde tijd voortgezet kunnen worden. Een substantieel deel van de militaire inspanningen werd immers geleverd door de pro-Israëlische en door Israël gesteunde SLA.²⁶ De Hezbollah claim dat het Zuid Libanon van de Israël's bevrijd heeft is dan ook niet gebaseerd op militaire feiten.

Wat na de voltooiing van de Israëlische terugtrekking in juni 2000 niet veranderde was een zestal omstandigheden waardoor Hezbollah zich zowel in defensieve als in offensieve zin op een militaire confrontatie met Israël kon voorbereiden. Vier daarvan vormden voorafgaand aan de Tweede Libanonoorlog een al zichtbare maar door andere belangrijke gebeurtenissen en ontwikkelingen in de wereld enigszins aan het oog onttrokken omlijsting waarbinnen de ambities van Hezbollah en de dreiging tegen Israël, na afloop van de Israëlische terugtrekking uit Zuid Libanon, tot verdere ontwikkeling konden komen. De laatste twee omstandigheden werden pas tijdens de oorlog en in de daaropvolgende periode in volle omvang zichtbaar.

Deze omstandigheden zijn: (1) de Syrische militaire aanwezigheid en invloed in Libanon, (2) de geschillen over de ligging van de Libanese zuidgrens toegespitst op het gebied Sheba Farms, (3) de aanwezigheid van UNIFIL opererend onder een onveranderd mandaat, (4) de onmacht van de Libanese regering om haar gezag over het gehele Libanese territoir te laten gelden, (5) de bereidheid van Hezbollah om zijn verstrekkende strategische doelstellingen na te streven en (6) de substantiële buitenlandse financiële en militaire steun aan Hezbollah.

3.3. De Syrische militaire aanwezigheid

Met het sluiten van het Ta'if akkoord kreeg de bijzondere relatie tussen Libanon en Syrië maar ook de Syrische militaire aanwezigheid in Libanon een formeel internationaalrechtelijke omlijsting. Binnen de Libanese samenleving en politiek was de aanwezigheid van Syrische troepen en de daarmee onvermijdelijk gepaard gaande omvangrijke invloed van de Syrische

²⁴ *Israel Ministry of Foreign Affairs* 'Withdrawal from Lebanon: Press Briefing by Foreign Minister David Levy May 23, 2000' <www.mfa.gov.il/MFA> (benaderd: 22 mei 2008).

²⁵ Robert Fisk, 'Israel PM flies home as death toll rises', *The Independent*, Nov 28, 1998 <findarticles.com/p/articles/mi_qn4158/is_19981128/ai_n14199501> (benaderd 15 mei 2008)

Laura Zittrain Eisenberg 'Israel's South Lebanon Imbrolio', *Middle East Quarterly*, June 1997 <www.meforum.org/article/352> (benaderd: 04 juni 2008)

Laura Zittrain Eisenberg, 'Israel's Lebanon Policy', *Middle east review of International Affairs*, Volume 1, No. 3 - September 1997 <meria.idc.ac.il/journal/1997/issue3/jv1n3a3.html> (benaderd: 04 juni 2008).

²⁶ "The 2,500-strong SLA, Israël's staunchest ally in the Middle East, shouldered most of the burden of the operational activity in south Lebanon: out of forty-five outposts in the security zone, only eight were occupied by the IDF; the rest were held by the SLA. The SLA also paid a very heavy price for its loyalty to Israël. Since 1985, more than 450 SLA soldiers have been killed, and more than 1,300 wounded." Gal Luft, 'Israel's Security Zone in Lebanon - A Tragedy?', *Middle East Quarterly*, volume VII, September 2000 <www.meforum.org/article/70> (benaderd: 07 mei 2008).

geheime dienst zeer omstreden. Na de moord op oud premier Rafiq Hariri waarbij Syrië betrokken zou zijn geweest, trok Syrië zijn troepen onder grote Libanese en internationale druk in april 2005 terug. Tot aan dat moment moet de militaire opbouw en ontplooiing van Hezbollah dan ook plaats gehad hebben onder de ogen van de Syrische troepen en de alom aanwezige Syrische geheime dienst. Ongeacht de rol die Syrië bij de militaire opbouw van Hezbollah heeft gespeeld is het land louter door de aanwezigheid van zijn troepen tot 2004 medeverantwoordelijk voor de opbouw van Hezbollah's militaire macht.

3.4. Grensgeschillen: Sheba Farms

Van Israël's vijf buurlanden hebben alleen Egypte en Jordanië een vredesverdrag met Israël gesloten. Libanon heeft dus geen vredesverdrag met Israël maar erkent *de facto* wel de door de Verenigde Naties vastgestelde grens waarachter Israël zich in juni 2000 heeft teruggetrokken.²⁷ Op de grens tussen de twee landen bevindt zich echter een stuk grond ter grootte van ongeveer 20 km² dat in de loop van de 20^e eeuw door zowel Libanon als Syrië als deel van het nationale grondgebied is geclaimd. Het gebied staat bekend als Sheba Farms en het Syrische deel ervan wordt sinds de zesdaagse oorlog van 1967 als deel van de op Syrië veroverde Golanhoogte door Israël bezet. Een bijkomend probleem is dat de grens tussen Libanon en Syrië nooit goed is vast gelegd. "Groot Syrië" aanhangers beschouwen Libanon zelfs als een deel van Syrië terwijl de Syrische regering zelf in de loop van de jaren tegenstrijdige verklaringen over de soevereiniteit van Libanon heeft laten horen.²⁸ In ieder geval beschouwt Syrië Libanon als een entiteit onder directe Syrische invloedssfeer. Deze tweeslachtige houding van Damascus komt voort uit het feit dat beide staten uit hetzelfde destijds door Frankrijk beheerde gebied voortkomen waardoor Syrië zich - deels op machtspolitieke gronden - nog altijd nauw met Libanon verbonden acht. Daarnaast heeft Syrië door middel van zijn directe, aanzienlijke maar niet onomstreden invloed en bemoeienis met de gebeurtenissen en ontwikkelingen in Libanon een middel om Israël onder druk te houden, dit met het terugkrijgen van de Golanhoogte als uiteindelijk doel. Syrië heeft Sheba farms echter gedurende lange tijd als deel van Syrië beschouwd.²⁹ Ironisch genoeg beweert Syrië vandaag de dag dat het gebied aan Libanon toebehoort,³⁰ wat Hezbollah de mogelijkheid geeft om zijn status als gewapende verzetsgroep tegen Israël te legitimeren. De VN is na afloop van de Tweede Libanonoorlog begonnen om de grens tussen Libanon en Syrië bij Sheba Farms opnieuw vast te stellen.³¹

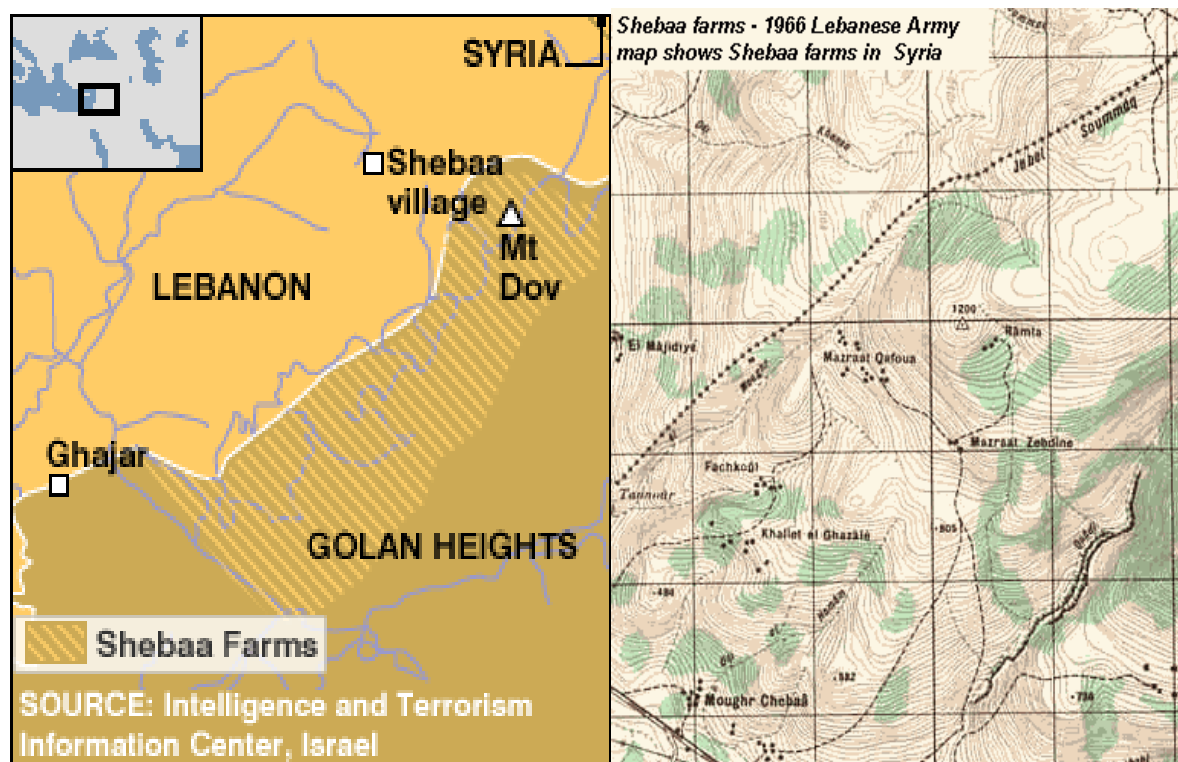
²⁷ Het op 17 mei 1983 tussen Israël en Libanon overeengekomen ontwerp vredesverdrag is onder grote Syrische druk op de toenmalige Libanese regering nooit geratificeerd.

²⁸ Libanon maakt (evenals Jordanië en de Turkse provincie Hatay) voor aanhangers van de "Groot Syrische" gedachte deel uit van het Syrische grondgebied. De vorige Syrische president Hafez al-Assad maakte het Groot Syrië streven tot speerpunt van zijn buitenlandse politiek. Het Ta'if akkoord formaliseerde in 1989 de speciale relatie tussen Syrië en Libanon maar bevestigde tevens de status van Libanon als soevereine staat. Begin augustus 1989 besloten de presidenten van Libanon en Syrië om diplomatieke betrekkingen aan te gaan.

²⁹ Dr. Reuven Erlich, 'Raising the issue of the Sheba'a Farms in the proposed American-French Security Council draft resolution for ending the fighting: background information and significance', *Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies (C.S.S)*, August 9, 2006
<www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/english/eng_n/html/sheba_farms_e.htm> (benaderd: 11 juni 2008).

³⁰ *Ibid.*

³¹ Evelyn Leopold, 'UN cites confusion over maps of Shebaa Farms', *Reuters Alert Net*, 31 Oct 2006
<www.alertnet.org/thenews/newsdesk/N30254429.htm> (benaderd: 11 juni 2008).

Figuur 1: Sheba Farms en omgeving³²

3.5. UNIFIL onder resolutie 425/426 mandaat

Vanaf 1978 zijn er onder de naam United Nations Interim Force in Lebanon (UNIFIL) onafgebroken buitenlandse troepen in Libanon gestationeerd geweest. Het oorspronkelijke mandaat van UNIFIL was gebaseerd op de VN Veiligheidsraad resoluties 425 en 426 van 20 maart 1978. Naast een algemene oproep om de territoriale integriteit, de soevereiniteit en politieke onafhankelijkheid van Libanon binnen internationaal erkende grenzen te respecteren riep resolutie 425 Israël op om de in maart 1978 begonnen bezetting van Zuid Libanon te beëindigen. In reactie op een verzoek van de Libanese regering legden resoluties 425 en 426 eveneens de oprichting van UNIFIL vast. Tevens legde resolutie 425 het mandaat van UNIFIL vast. Het mandaat omvatte drie deeltaken:

- 1. Confirm the withdrawal of Israeli forces from southern Lebanon;
- 2. Restore international peace and security;
- 3. Assist the Government of Lebanon in ensuring the return of its effective authority in the area.

In hoeverre de VN er in geslaagd is om resoluties 425, 426 – en na afloop van de Tweede Libanonoorlog – resolutie 1701 te implementeren, is een vraag die niet alleen van belang is in verband met de gebeurtenissen van 2006, maar ook met het oog op de toekomstige ontwikkelingen van het conflict tussen Hezbollah en Israël. Daarbij staan twee zaken centraal: het herstellen van de het Libanese centrale gezag over het gehele Libanese territorium en het ontwapenen van Hezbollah.

Tweeëntwintig jaar na het uitvoeren van de resoluties 425/426 kon UNIFIL de eerste deeltaak van het mandaat als voltooid beschouwen. Dit op basis van de uiteindelijke Israëlische

³² Beide kaartjes bevestigen dat een deel van het gebied dat door Hezbollah als Libanees gebied geclaimd wordt voor de zesdaagse als Syrisch grondgebied werd aangemerkt.

sche terugtrekking uit Zuid Libanon en de daaropvolgende erkenning van dit feit door de internationale gemeenschap via de verklaring van de Secretaris-Generaal van de VN op 16 juni 2000. Daarmee brak voor UNIFIL een periode aan waarin het in beginsel mogelijk werd om verdere invulling aan het mandaat van de resoluties 425/426 te geven, een periode die op 12 juli 2006 abrupt eindigde met het kidnappen van twee IDF militairen door Hezbollah en het daarop uitbreken van de Tweede Libanonoorlog.³³

3.6. De onmacht van Libanon en UNIFIL

In zijn rapport van 16 juni 2000 met betrekking tot de voltooiing van de Israëlische terugtrekking onderstreepte de SG van de VN de noodzaak van een gecoördineerde gezamenlijke ontplooiing van Libanese regeringstroepen en UNIFIL in het door Israël verlaten Zuid Libanese grondgebied tot aan de door de VN vastgestelde grens tussen Israël en Libanon, de zogenaamde *Blue Line*. Op 27 juli 2000 nam de VN Veiligheidsraad unaniem resolutie 1310 aan. In deze resolutie werd de Libanese regering andermaal opgeroepen om zo spoedig mogelijk haar gezag in Zuid Libanon te effectueren.³⁴ Op 9 augustus 2000 ontplooipte een 1.000 man sterke Joint Security Force samengesteld uit Libanese legereenheden en Internal Security Forces in een groot deel van Zuid Libanon. Eind augustus 2000 konden de bewoners van het gebied voor de eerste keer sinds 1972 deelnemen aan de Libanese parlementsverkiezingen.³⁵ In de onmiddellijke nabijheid van de *Blue Line* lieten de autoriteiten de controle aan Hezbollah over, waarbij de Hezbollah leden veelal in burger gekleed gingen en waren meestal ongewapend waren. De Libanese regering verklaarde dat Libanese troepen zonder een alomvattend vredesverdrag tussen Libanon en Israël niet als grenswacht voor Israël konden optreden en dus niet aan de grens met Israël gestationeerd konden worden.³⁶ UNIFIL legde zich in deze periode toe op het vanaf de grond en vanuit de lucht monitoren

³³ Een gewapende actie van Hezbollah culminerend in het ontvoeren van twee IDF militairen vormden voor Israël uiteindelijk de directe aanleiding om door middel van grootschalig militair optreden een poging te doen om het militaire vermogen van Hezbollah en zo mogelijk de organisatie zelf te neutraliseren. Niet duidelijk is of Hezbollah, zoals wel is beweerd, de IDF militairen in reactie op een Israëlische ontvoering van twee inwoners van de Gaza strip op 24 juni 2006 en de daaropvolgende ontvoering door Hamas van de IDF militair Gilat Shaitop 25 juni 2006 ondernomen heeft. Adam Shatz' analyse in het artikel 'Nasrallah's Game', *The Nation*, 20 juli 2006: "Although Hezbollah's operation was apparently planned five months in advance, it occurred amid the Israeli siege in Gaza, which followed the capture of an Israeli soldier by Palestinian guerrillas and was inevitably interpreted as a gesture of solidarity with the Gazans, particularly the Hamas leadership, dozens of whose members were recently abducted by Israel. What is more, Hezbollah did not strike in the occupied Shebaa Farms, a sliver of land in the Golan Heights, as it usually does, but inside Israel, a violation of international law that Israel--despite its own numerous violations of Lebanese territorial sovereignty--could invoke as a *casus belli*. In other words, Hezbollah undertook an audacious act of brinksmanship that was bound, if not designed, to escalate tensions with Israel".

³⁴ "Calls on the Government of Lebanon to ensure the return of its effective authority and presence in the south, and in particular to proceed with a significant deployment of the Lebanese armed forces as soon as possible".

³⁵ In de twee Zuid Libanese gouvernementen "Nabatiye" en "Zuid" veroverden Sjia kandidaten 14 van de 24 mandaten. Bij de parlementsverkiezingen van 2000 verloor Hezbollah ten opzichte van 1996 twee zetels en kwam uit op een totaal van tien zetels in het 128 zetels tellende Libanese parlement.

³⁶ Interessant in dit verband is een uitspraak van 12 juli 2006 van de toenmalige president van Libanon Emile Lahoud: "For us Lebanese, and I can tell you a majority of Lebanese, Hezbollah is a national resistance movement. If it wasn't for them, we couldn't have liberated our land. And because of that, we have big esteem for the Hezbollah movement.", 'Turning from Bullets to Ballots', *Frontline World*, May 2003 <www.pbs.org/frontlineworld/stories/lebanon/tl05b.html> (benaderd: 15 mei 2008).

van de veiligheidssituatie en het plegen van liaison met de verschillende partijen. Zij slaagden er echter niet in om de Libanese autoriteiten ervan te overtuigen om posities aan de *Blue Line* te betrekken. Op 14 november 2000 bevestigde de voorzitter van de VN-Veiligheidsraad dit in gebreke blijven van Libanese zijde.³⁷ Ondanks herhaald aandringen door de VN en Israël heeft Libanon dit deel van resolutie 425 in de aanloop naar het conflict van zomer 2006 nimmer geïmplementeerd. Wel heeft de Libanese regeringen met het ontplooien van aanvullende veiligheidstroepen en door middel van administratieve steun aan de lokale burgerautoriteiten haar effectieve autoriteit in het Zuiden geleidelijk aan nog enigszins versterkt.

In deze periode hebben zich rond de *Blue Line* een groot aantal incidenten afgespeeld. Hezbollah voerde regelmatig beschietingen uit op Israëlische militaire en burgerdoelen. Van Israëlische zijde bestonden de schendingen van resolutie 425 voornamelijk uit het veelvuldig en soms op dagelijkse basis binnendringen van het Libanese luchtruim om zodoende met behulp van *airborne ground surveillance* zicht te houden op wat zich op Libanees (en Syrisch) grondgebied afspeelde. UNIFIL heeft tot aan het uitbreken van de vijandelijkheden *observer* taken uitgevoerd en daarmee de “beeldopbouw” van de VN binnen het UNIFIL mandaat gebied verzorgd. Veel van de incidentele vuurgevechten tussen de IDF en Hezbollah – in een aantal gevallen gesteund door andere strijdgroepen³⁸ – vonden plaats in de omgeving van Sheba Farms. De acties sluiten naadloos aan bij Hezbollah’s standpunt dat de Blue Line bij Sheba Farms Libanees Territoir aan Israël laat. In de periode van 2000 tot zomer 2006 heeft de VN het mandaat van UNIFIL keer op keer met zes maanden verlengd. De UNIFIL troepensterkte is daarbij geleidelijk aan tot rond de 2.000 teruggebracht. De VN heeft zich gedurende de periode voorafgaande aan de Tweede Libanonoorlog beperkt tot het veroordelen van de militaire en veiligheidsincidenten en tot herhaalde oproepen aan de Libanese Regering om het centrale gezag in overeenstemming met resolutie 425, tot aan de *Blue Line* uit te breiden.³⁹ Ook het feit dat Hezbollah UNIFIL het werken nu en dan actief onmogelijk maakte,⁴⁰ leidde niet tot meer doortastende actie van VN zijde.

Achterafgezien kan worden vastgesteld dat de aanwezigheid van UNIFIL onder mandaat van resoluties 425/426 geen serieuze belemmering voor de militaire ontplooiing van Hezbollah in Zuid Libanon heeft gevormd. Zelfs heeft de beperkte UNIFIL aanwezigheid Hezbollah wellicht een uitstekende gelegenheid geboden om de bestuurlijke en militaire greep op Zuid Libanon aanzienlijk te versterken; in de schaduw van de UNIFIL presentie

³⁷ In een persverklaring van de VN-Veiligheidsraad werd bekendgemaakt dat er “tangible progress” geboekt was met het implementeren van resolutie 425. De Libanese regering werd opgeroepen om het ontstane machtsvacuum te vullen: “the Government of Lebanon take effective control of the whole area vacated by Israël last spring and assume its full international responsibilities” *Lebanon - UNIFIL – Background* <www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/background.html> (benaderd: 11 juni 2008).

³⁸ *Ibid.* “Militant activities were carried out by Hezbollah, as well as Palestinian and unidentified elements both inside and outside the Shab'a farms area.”

³⁹ *Ibid.* “The continually asserted position of the Government of Lebanon that the Blue Line was not valid in the Shab'a farms area was not compatible with Security Council resolutions. The Council has recognized the Blue Line as valid for purposes of confirming Israel's withdrawal pursuant to resolution 425 (1978). The Government of Lebanon should heed the Council's repeated calls for the parties to respect the Blue Line in its entirety.”

⁴⁰ *Ibid.* “The Secretary-General also drew attention to the fact that, on several occasions, Hezbollah personnel interfered with the freedom of movement of UNIFIL. Although freedom of movement was re-established after UNIFIL brought specific restrictions to the attention of the Lebanese authorities, the restrictions are recurrent.”

en daarmee paradoxaal genoeg goeddeels buiten het zicht van de internationale gemeenschap om. Het is dan ook duidelijk dat UNIFIL er tussen 1978 en de zomer van 2006 niet in is geslaagd om de tweede en derde doelstelling van het in resolutie 425 gegeven mandaat te verwerkelijken. De vraag blijft bovendien of het mandaat wel voldoende robuust was. Hoezeer Hezbollah zich ondanks - of misschien juist dankzij - de aanwezigheid van Syrische troepen en de presentie van UNIFIL in Zuid Libanon op een substantiële militaire confrontatie met Israël heeft kunnen voorbereiden bleek uit het verloop van de Tweede Libanonoorlog.

3.7. Hezbollah's militaire optreden in de Tweede Libanonoorlog

De Israëlische reactie om Hezbollah na de gecoördineerde aanval op een Israëlische grenspatrouille en de daarmee gepaarde ontvoering van twee IDF militairen op Libanese bodem te bevechten was naar achteraf bleek een onaangename verrassing voor Hezbollah.⁴¹ Ofschoon er dus voor Hezbollah waarschijnlijk geen sprake was van een *war of choice*, bleek de organisatie echter verrassend goed in staat om op een samenhangende wijze oorlog tegen Israël te voeren. Daarbij gebruikte Hezbollah een operationeel concept met defensieve en offensieve componenten, die op hun beurt zowel conventionele en irreguliere elementen omvatten. De Tweede Libanonoorlog kan volgens Hoffman dan ook als een *Hybrid War* worden aangemerkt.⁴² Uit de wijze waarop Hezbollah de Tweede Libanonoorlog gevoerd heeft, valt dan het nodige op te maken over Hezbollah's aard en doelstellingen maar ook over de potentiële dreiging die de organisatie voor de (wijde) regio vormt en nog kan gaan vormen.

3.7.1. Hezbollah's Defensieve Component

Hezbollah heeft zich op onverwacht goede wijze tegen de Israëlische grondstrijdkrachten teweer gesteld. Daarbij werd geopereerd vanuit een uitgebreide, fijnmazige militaire commando- en infrastructuur die op zijn beurt weer nauw verweven was met de Zuid Libanese civiele infrastructuur en die van Beiroet. Het opzetten van deze uitgebreide militaire infrastructuur moet hebben plaatsgevonden in de zes jaar tussen de Israëlische terugtrekking in 2000 en de zomer van 2006, in een aantal gevallen in de onmiddellijke nabijheid van UNIFIL. Het is onwaarschijnlijk dat de Syriërs en de Libanese overheid niets van deze militaire opbouw geweten of waargenomen hebben. Veel van de door Hezbollah in de strijd tegen de grondtroepen van de IDF ingezette wapens bleken afkomstig uit Syrië en Iran. Een voorbeeld daarvan is de RPG-29, een antitankwapen van Russische makelij dat door Hezbollah met groot succes tegen Israëlische *Merkava* tanks is ingezet. Syrië heeft deze wapens van Russische makelij in de jaren negentig aangeschaft.⁴³ De Russische Federatie ontkent dergelijke wapens aan Hezbollah te hebben geleverd maar sluit doorlevering door Syrië aan Hez-

⁴¹ "In a calm, almost polite voice, Hassan Nasrallah discussed the strategic mistake he made. In a rare interview to a female reporter of New TV, he said that had he known that the result of the abduction of the two soldiers would have resulted in war, he would not have ordered the raid. Not only was the planning problematic, Nasrallah admitted, but also its execution. The plan was for a "clean" abduction, but an unexpected clash occurred at the site of the attack", Zvi Bar'el, 'Nasrallah is still in charge' *Haaretz* 280806 <www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=755361> (benaderd: 02 juni 2008).

⁴² Frank Hofman, 'Conflict in the 21st Century: The rise of Hybrid Wars', *Potomac Institute for Policy Studies U.S.A.*, December 2007.

⁴³ Behalve RPG29 ook Methis M, Milan, Saeghe 2 (Reverse Engineered US Dragon), RPG 7 (Iranian produced USSR).

bollah niet uit.⁴⁴ Voorts heeft Hezbollah voor de verdediging van het Zuid Libanese territoir gebruik gemaakt van uit het buitenland afkomstige tamelijk geavanceerde wapensystemen en communicatiesystemen.⁴⁵ Van deze wapensystemen was vooral de inzet van C802 anti-schipraketten – een in Iran geproduceerde variant van de Chinese *Silkworm* anti-schipraket – een volslagen verrassing en een duidelijk bewijs dat Hezbollah over geavanceerde sensor-commando- en wapensystemen beschikt en deze systemen ook met succes weet in te zetten (Bijlage B-1).

Daarmee is overigens niet gezegd dat Hezbollah ook vrijelijk over dit soort wapensystemen kan beschikken. Het is immers goed denkbaar dat Iran de gelegenheid van het 2006 conflict heeft gebruikt om een aantal wapensystemen van het waarmerk *combat proven* te voorzien.⁴⁶ Het feit dat er gedurende het conflict slechts één aanval op een Israëlisch marineschip is uitgevoerd en de wijze waarop Hezbollah de aanval heeft bevestigd en voor propaganda-doeleinden heeft uitgebuit, lijken dat te bevestigen.⁴⁷ Ongeacht of Hezbollah de feitelijke ASM aanval op het Israëlische korvet INS *Hanit* zelfstandig of met de directe hulp van Iranes militaire adviseurs heeft uitgevoerd is de inzet van dit geavanceerde kustverdedigingssysteem een zeer sterke aanwijzing voor directe Iraanse hulp aan Hezbollah. Datzelfde geldt overigens voor een aantal andere geavanceerde wapensystemen welke in de zomer 2006 door Hezbollah in de strijd tegen Israël werden ingezet.⁴⁸ De aanval op de *Hanit* is niet alleen illustratief voor Hezbollah's nieuwe militaire capaciteiten maar ook voor de wijze waarop de organisatie in staat blijkt om een militaire actie vrijwel *real time* als een succes in de media te presenteren. Ook maakt het *Hanit* incident duidelijk hoezeer de Israëlische militaire inlichtingendienst zich heeft verkeken op Hezbollah's militaire capaciteiten.⁴⁹ Binnen het inlichtingencircuit van de IDF bestonden wel sporadische vermoedens over een mogelijke Hezbollah ASM capaciteit zonder dat dit uiteindelijk geleid heeft tot een adequate

⁴⁴ 'The Bill of Sales Appears', *Kommersant*, 08 September 2006

<www.kommersant.com/p703330/The_Bill_of_Sale_Appears> (benaderd: 04 juni 2008)

Er zijn sterke aanwijzingen dat Syrië inderdaad Russische wapens aan Hezbollah doorlevert. Jacques Schuster 'Syrien liefert Panzerabwehrraketen an die Hisbollah', *Welt Online*, 30 december 2006.

<www.welt.de/print-welt/article705372/Syrien_liefert_Panzerabwehrraketen_an_die_Hisbollah.html> (benaderd : 04 juni 2008).

⁴⁵ Zo zijn er sterke aanwijzingen dat Hezbollah over COMINT (communications intelligence) capaciteiten beschikt en maakt de organisatie in toenemende mate gebruik van geavanceerde middelen als UAV's.

⁴⁶ Een vroegere *Silkworm* versie werd in februari 1991 door Irak op de USS *Missouri* afgevuurd. Deze raket werd door HMS *Gloucester* met een salvo *Seadart* vernietigd nadat "'an alert radar man in the operations room" of HMS *Gloucester*, a British warship helping to protect the battleship USS Missouri, "spotted a small, fast-moving contact leaving the Kuwaiti coast," "Fifty seconds later, two Sea Dart missiles roared from the deck of the Gloucester, shattering the Silkworm -- and its 1,200-pound warhead -- four miles from the ship". Rick Atkinson and William Claiborne, 'Iraq Says Retreat Is Ordered', *Washingtonpost.com*, Tuesday, February 26, 1991; Page A01, <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/fogofwar/archive/post022591.htm>.

⁴⁷ Hizbullah Secretary General Hassan Nasrallah, sprak de Libanese bevolking op 14 juli 2006 telefonisch toe "The surprises I promised you will begin now. Right now, at sea off the coast of Beirut, is the Israeli warship that attacked our infrastructure and our houses and our people and our civilians. Look at it burn, and it will sink, and with it tens of Zionist soldiers. This is the beginning..." 'Iran and the Recent Escalation on Israel's Borders (4): Reaction in Iran, Lebanon, and Syria', *The Middle East Media Research Institute*, 17-07-2006 <memri.org/bin/latestnews.cgi?ID=SD120706> (benaderd: 02 juni 2008).

⁴⁸ Zoals een Unmanned Air Vehicle (UAV) 'Hezbollah flies spy drone over Israel, Israeli military confirms incident', *Associated Press*, 11 April 2005 <www.msnbc.msn.com/id/7464397> (benaderd: 04 juni 2008).

⁴⁹ Uri Bar-Joseph, 'Israel's Military Intelligence Performance in the Second Lebanon War' *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 2007-20-4.

gereedheid aan boord van de *Hanit* (Bijlage B-2). Dat Hezbollah's militaire capaciteiten op alle niveaus onderschat werden blijkt ook uit een tamelijk ontluiserend verslag over de gang van zaken aan boord de *Hanit* (Bijlage B-3). Het verslag is geloofwaardig maar afkomstig uit ongeverifieerde bron.⁵⁰

3.7.2. Hezbollah's Offensieve Component

Hezbollah heeft in de loop van het conflict verschillende types korte- en middellangeafstands-raketten ingezet. Het merendeel van deze raketten was van Syrische herkomst en gefabriceerd op basis van door Syrië zelf ontwikkelde, of uit de voormalige Sovjet Unie en Noord Korea afkomstige rakettechnologie. Volgens Rubin zijn de naar schatting 200 uit Iran afkomstige wat geavanceerdere langeafstands-raketten óf door de Israëlische luchtmacht op 13 juli en in daaropvolgende luchtaanvallen op de grond vernietigd óf niet ingezet.⁵¹ De raketten werden veelal vanuit dicht bevolkte gebieden vanaf mobiele en soms geïmproviseerde lanceerinstallaties afgevuurd. Uit de massaliteit van de door Hezbollah uitgevoerde raketaanvallen en het feit dat slechts een fractie van de afgevuurde raketten een Israëlisch militair doel of belangrijke infrastructuur heeft geraakt kan worden geconcludeerd dat geen van de ingezette rakettypes over accurate doelgeleiding beschikte.⁵² Desondanks vormde de massale inzet van deze veelal ongeleide raketten een essentieel element binnen Hezbollah's operationele concept en strategie. Israël bleek immers niet in staat om het rakettenoffensief vanuit de lucht te stoppen en moest onder grote tijdsdruk met militaire alternatieven komen om de raketbeschietingen op een andere manier te verhinderen of verminderen. Een Israëlisch grondoffensief in Zuid Libanon was daarvan het resultaat. Hezbollah slaagde er daarmee in om de Israëlische grondtroepen onder voor Hezbollah gunstige condities te bevechten en bleek daarop onverwacht goed te zijn voorbereid. De Israëlische grondtroepen leden aanzienlijke verliezen en slaagden er op hun beurt evenmin in om de raketaanvallen te stoppen.⁵³ Op basis van deze operationele successen boekte Hezbollah in combinatie met zijn raketaanvallen een groot strategisch succes door de technologisch superieure Israëlische strijdkrachten voor de duur van het conflict te weerstaan. De schattingen over het aantal op Israël afgevuurde raketten lopen enigszins uiteen maar komen uit op ongeveer 4000. De door deze raketten aangerichte schade was relatief klein maar de voortdurende dreiging ontwrichtte het leven in een aanzienlijk deel van Israël. Daarbij kwam de vrees dat Hezbollah zou beschikken over raketten met een groter bereik waarmee ook Tel Aviv zou kunnen worden bereikt. Tegen een massale barrage van raketten bestaat momenteel nauwelijks een andere afweer dan het vernietigen van die raketten voorafgaand aan de lancering. De IDF is

⁵⁰ 'Attacco alla INS Hanit: i risultati dell'inchiesta', *Blog Defense Spot*, Januari 2007, <defensespot.wordpress.com/2007/02/23/attacco-alla-ins-hanit-i-risultati-dellinchiesta> (benaderd: 11 juni 2008).

⁵¹ Uzi Rubin, 'The Rocket Campaign against Israël during the 2006 Lebanon War', *The Begin Sadat Center for Strategic Studies*, Israël, June 2007, p. 6 en 20.

⁵² Door Israël buitgemaakte Hezbollah documenten bevestigen de geringe nauwkeurigheid van de door Hezbollah ingezette raketten en laten zien dat Hezbollah raketten tegen burger en militaire doelen inzet. Dr. Reuven Erlich (Col ret), 'Hezbollah's use of Lebanese civilians as human shields: the extensive military infrastructure positioned and hidden in populated areas. From within the Lebanese towns and villages deliberate rocket attacks were directed against civilian targets in Israel', *Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies (C.S.S.)*, November 2006 <www.terrorism-info.org.il/site/home/default.asp> (benaderd: 11 juni 2008).

⁵³ Hezbollah presteerde militair in een aantal opzichten beter dan Israël's reguliere Arabische vijanden in vorige oorlogen. Zie: Andrew Exum, 'Hizballah at War: A Military Assessment' *The Washington Institute for Near east Policy*, December 2006.

daar waarschijnlijk alleen voor wat betreft lange afstandsruketten goeddeels in geslaagd.⁵⁴ Als terreurwapen hebben de raketten zeker voldaan.⁵⁵ Hezbollah's raketbeschietingen op Israël kunnen daarom als een strategisch terreurbombardement worden aangemerkt.⁵⁶

3.7.3. Vaststellingen en observaties m.b.t. de Tweede Libanonoorlog.

Op basis van Hezbollah's wapeninzet tijdens de Tweede Libanonoorlog kan worden vastgesteld dat Iran behalve ideologische en politieke steun, ook op grote schaal militaire middelen en advies aan Hezbollah heeft geleverd.⁵⁷ Dit met inbegrip van kapitale wapensystemen zoals anti-schipraketten. Daarnaast heeft Hezbollah grote hoeveelheden vanuit Syrië afkomstig wapentuig ingezet.⁵⁸ Ook is duidelijk dat Iran en Syrië door middel van militaire en financiële steun Hezbollah niet alleen in staat stellen om Israël te bevechten maar ook om de ontwikkelingen in Libanon te beïnvloeden. Verder kan worden vastgesteld dat Hezbollah zich grondig op een conflict met Israël heeft voorbereid en dat het door Hezbollah gebruikte militair operationele concept voldoende robuust was om het Israëlische grondoptreden te weerstaan en Israël tegelijkertijd met een barrage aan raketten onder druk te houden. Dit alles ondanks een absoluut Israëlisch luchtoverwicht. Het beschrijven en categoriseren van geweldsuitoefening in termen van regulier en irregulier optreden, guerrilla, terrorisme en *insurgency* is in relatie tot Hezbollah dan ook minder zinvol en misschien zelfs wel een belemmering voor een juist begrip van de werkelijke aard van deze organisatie.

Na afloop van de Tweede Libanonoorlog richtten de inspanningen van de Internationale gemeenschap via de VN zich op het voorkomen van een herhaling van het conflict of een overtreffende trap daarvan. Twee met elkaar samenhangende zaken stonden daarbij cen-

⁵⁴ Uri Bar-Joseph, 'Israël's Military Intelligence Performance in the Second Lebanon War', *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 2007 - 20 - 4.

⁵⁵ Het is overigens opmerkelijk en onthullend tegelijk dat deze raketten campagne in de internationale pers niet nadrukkelijker als oorlogsmisdaad is aangemerkt. Hetzelfde geldt overigens voor de tactieken van Hezbollah en Hamas die hun aanvallen op Israëlische doelen in flagrante strijd met het humanitair oorlogsrecht vanuit dichtbevolkt gebied en veelal onder directe dekking van non-combattanten uitvoeren. De organisatie Human Rights Watch bekritiseerde zowel Hezbollah als Israël in ondubbelzinnige beoordelingen. De kritiek op Israël beschrijft echter ook het dilemma waarin een reguliere strijdmacht zich geplaatst ziet in de strijd tegen een irreguliere hybride vijand als Hezbollah en gaat voorbij aan het feit dat Israël massaal pamfletten gestrooid heeft om de Zuid-Libanese burgerbevolking te waarschuwen en de kans te geven zich zo goed mogelijk uit de voeten te maken: "They had dropped leaflets in the past, but never to the extent that they did in July and August 2006. During the conflict, there were 47 leaflet missions over Lebanon, with a total of more than 17,000,000 leaflets dropped. In addition to that, more than 700,000 computerized voice messages were delivered to citizens in Lebanon.", 'Lebanon/Israel: Hezbollah Rockets Targeted Civilians in 2006 War' *Human Rights Watch*, August 28 2007, <www.hrw.org/en/news/2007/08/28/lebanonisrael-hezbollah-rockets-targeted-civilians-2006-war> 'Lebanon/Israel: Israeli Indiscriminate Attacks Killed Most Civilians, *Human Rights Watch*, September 05 2007, <www.hrw.org/en/news/2007/09/05/israellebanon-israeli-indiscriminate-attacks-killed-most-civilians>

SGM Herbert A. Friedman (Ret.), 'Psychological Operations during the Israel-Lebanon War 2006' <www.psywar.org/israellebanon.php> (benaderd: 15 mei 2008).

⁵⁶ Voor wat betreft militaire effectiviteit vergelijkbaar met de inzet van Duitse vergeldingswapens tegen Engeland in de laatste jaren van WO2, maar in tegenstelling tot de Duitse inzet deel van een weloverwogen, realistisch militair operationeel concept.

⁵⁷ Sanu Kainikara en Russel Parkin, 'Pathways To Victory, Observations from the 2006 Israel-Hezbollah Conflict', *Airpower development Centre*, Australia, 2007, p. 54.

⁵⁸ Uzi Rubin, 'The Rocket Campaign against Israël during the 2006 Lebanon War', *The Begin Sadat Center for Strategic Studies*, Israël, June 2007, p. 6.

traal; het versterken van het Libanese centrale gezag en het voorkomen van clandestiene wapenleveranties naar Libanon. Of de centrale Libanese regering er met steun van UNIFIL opererend onder een versterkt mandaat uiteindelijk in zal slagen om herbewapening van Hezbollah te voorkomen en het effectieve gezag over het gehele Libanese territorium uit te breiden is uiteindelijk echter afhankelijk van de mate waarin er sprake is van wederzijdse loyaliteit tussen Hezbollah en het wettige Libanese gezag.

3.8. UNIFIL onder resolutie 1701 mandaat

Met VN veiligheidsraad resolutie 1701 van 11 augustus 2006 kwam er een einde aan 32 dagen gewapende strijd tussen Hezbollah en Israël. Behalve voor de formeel bij de totstandkoming van deze resolutie betrokken partijen Israël en Libanon vormde de resolutie dus blijkbaar ook voor Hezbollah een aanvaardbare afsluiting van de Tweede Libanonoorlog. De centrale Libanese regering heeft bij het conflict aanvankelijk een marginale rol gespeeld en zag in resolutie 1701 niet alleen een middel om verdere oorlogsschade te voorkomen maar ook een kans om komende vanuit een situatie waarin Hezbollah vanaf Libanees grondgebied vrijelijk militair had kunnen opereren de positie van het centrale gezag vis-à-vis Hezbollah aanzienlijk te versterken. Geconfronteerd met de onverwachtse werkelijkheid van een oorlog heeft Hezbollah zich aanvankelijk als verdediger van Libanon opgesteld om zich vervolgens tegen het einde van het conflict in toenemende mate te laten vertegenwoordigen door de centrale regering om op die manier, via de VN Veiligheidsraad, tot een wapenstilstand en een verdere stabilisering van de situatie te komen. Dit alles op een moment waarop in het Midden Oosten, maar zeker ook in andere delen van de wereld de perceptie ontstaan was dat Hezbollah als eerste Arabische strijdmacht in staat was geweest om de IDF in een openlijk militair conflict te weerstaan. Hezbollah boekte daarmee een zeer belangrijk succes dat na het staakt-het-vuren eenvoudig ten volle strategisch en propagandistisch benut kon worden. Voor de Israëli's was het verloop van de strijd en vooral het onvermogen om de barrage aan Hezbollah raketten met militaire middelen effectief te stoppen en Hezbollah militair te verslaan eveneens voldoende motivatie om met resolutie 1701 in te stemmen. Tevens was het verloop van de oorlog aanleiding voor een zeer grondig, diepgaand onderzoek naar de besluitvormingsprocessen rondom het verloop van de Tweede Libanonoorlog. De resultaten van dit onderzoek werden vastgelegd in het zogeheten Winograd rapport.⁵⁹

Resolutie 1701 verschaftte UNIFIL een aanzienlijk versterkt en uitgebreid mandaat. De drie deeltaken van resoluties 425 en 426 werden met zes deeltaken uitgebreid:⁶⁰

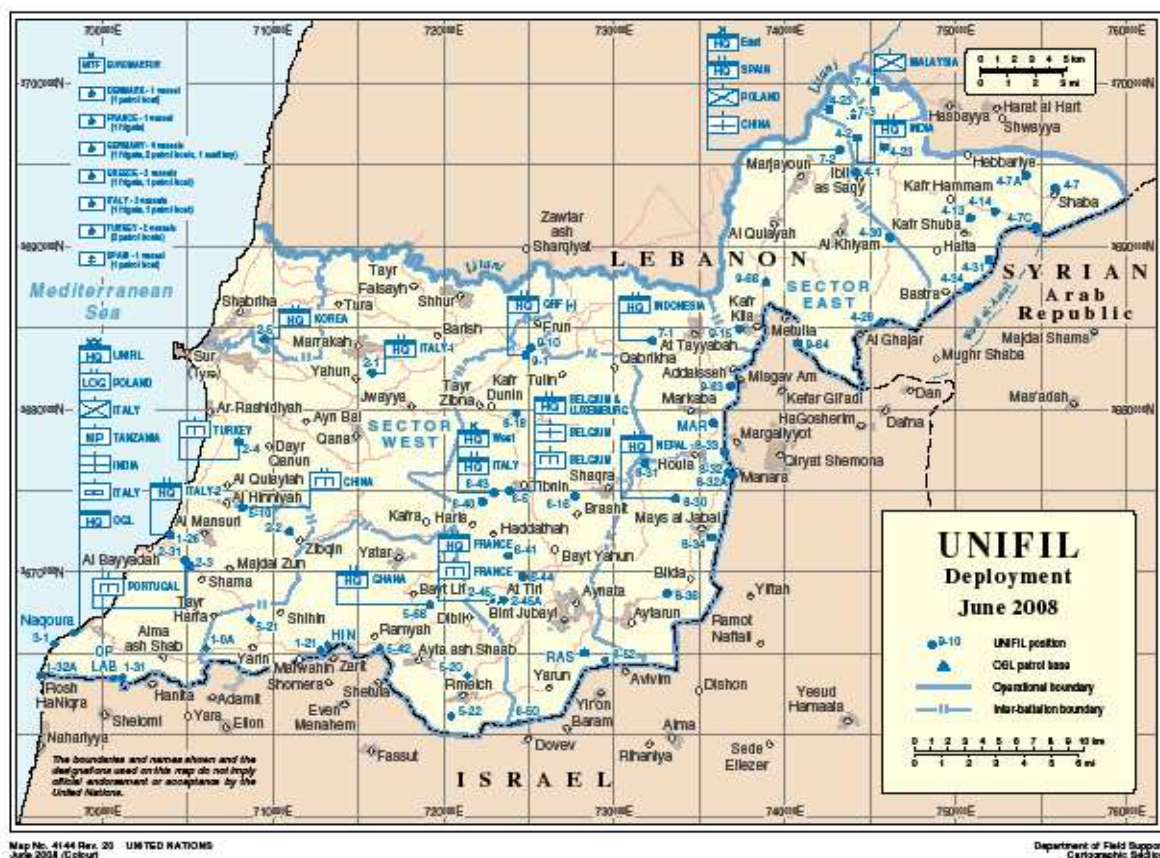
- 1. Monitor the cessation of hostilities;
- 2. Accompany and support the Lebanese armed forces as they deploy throughout the South, including along the Blue Line, as Israel withdraws its armed forces from Lebanon;
- 3. Coordinate its activities referred to in the preceding paragraph (above) with the Government of Lebanon and the Government of Israel;
- 4. Extend its assistance to help ensure humanitarian access to civilian populations and the voluntary and safe return of displaced persons;

⁵⁹ Haaretz Staff, 'The main findings of the Winograd partial report on the Second Lebanon War', 01 mei 2007, <www.haaretz.com/hasen/spages/854051.html> (benaderd: 19 juni 2008).

⁶⁰ *Lebanon - UNIFIL - Mandate*, <www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/mandate.html> (benaderd: 18 aug 2008).

- 5. Assist the Lebanese armed forces in taking steps towards the establishment between the Blue Line and the Litani river of an area free of any armed personnel, assets and weapons other than those of the Government of Lebanon and of UNIFIL deployed in this area;
- 6. Assist the Government of Lebanon, at its request, in securing its borders and other entry points to prevent the entry in Lebanon without its consent of arms or related materiel.

Resolutie 1701 belaste UNIFIL dus met de taak om in samenwerking met de Libanese overheid de clandestiene invoer van wapens en daaraan gerelateerd materieel te actief te voorkomen. UNIFIL zag zich hiermee geplaatst in een *supporting role* ten opzichte van de Libanese autoriteiten. Het voorkomen van clandestiene wapeninvoer op Libanees grondgebied bleef daarmee dus een verantwoordelijkheid van dezelfde overheid die in de voorafgaande jaren de wil en macht van Hezbollah niet had kunnen weerstaan en er voor de oorlog van 2006 nimmer in slaagde om in overeenstemming met de resoluties 425/426 haar gezag over het gehele Libanese territorium en dus ook tot aan de grens met Israël uit te breiden. Dat Hezbollah zich naar resolutie 1701 heeft geschikt is opmerkelijk omdat een effectieve implementatie ervan de herbewapening van Hezbollah zonder de uitdrukkelijke instemming van de reguliere Libanese regering onmogelijk maakt. Het is dan ook waarschijnlijk dat Israël de Libanese regering op basis van resolutie 1701 medeaansprakelijk zal houden voor toekomstige grootschalige Hezbollah aanvallen.

Figuur 2: Ontplooiing UNIFIL

Het uitgebreidere op de resoluties 425/426/1701 gebaseerde mandaat van augustus 2006 heeft intussen tot een aantal tastbare resultaten geleid. Zo werd begin oktober 2006 de ontplooiing van de reguliere Libanese troepen langs de Blue Line een feit. Eveneens slaagt UNIFIL erin om de activiteiten van de vredesmacht met de Libanese en de Israëlische

autoriteiten te coördineren.⁶¹ Het assisteren van de Libanese strijdkrachten met het selectief demilitariseren van het gebied tussen de Litani en de *Blue Line* is ‘werk in uitvoering’ waarbij UNIFIL tot op heden aangeeft dat er geen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van militair materieel en manschappen anders dan die van UNIFIL en Libanese regeringsstrijdkrachten.⁶² Zelfs als het Libanese leger er met steun van UNIFIL in zou slagen om het operatiegebied van de UNIFIL grondtroepen “free of any armed personnel, assets and weapons other than those of the Government of Lebanon and of UNIFIL deployed in this area” te maken vormt dat voor Hezbollah echter alleen in eerste instantie een zekere belemmering voor het afvuren van korte afstands-raketten op Israël. Uiteindelijk zal de Libanese regering haar gezag en daarmee het geweldsmonopolie over het gehele Libanese territoir moeten herstellen. Ook aan de deeltaak om de Libanese regering te ondersteunen “at its request, in securing its borders and other entry points to prevent the entry in Lebanon without its consent of arms or related materiel” is al spoedig na het van kracht worden van resolutie 1701 de nodige inhoud gegeven. De UNIFIL troepensterkte werd van 2.000 naar 9.000 gebracht terwijl er op korte termijn een UNIFIL Maritime Task Force werd samengesteld om clandestiene wapentransporten vanuit zee te voorkomen. Het voorkomen van de clandestiene invoer van wapens maakt het immers noodzakelijk om de toegang tot het Libanese territoir over land en via de lucht maar vooral ook over zee te bewaken en deze grenzen voor de invoer van dergelijke goederen af te grendelen. Zeetransport is het aangewezen transportmiddel voor vervoer van grote hoeveelheden goederen over grote afstanden. Bovendien is het ongezien smokkelen van grote hoeveelheden wapentuig verborgen in schepen relatief eenvoudig.

Van meet af aan was het duidelijk dat de Libanese marine en kustwacht bij lange na niet over de vereiste capaciteiten voor het bewaken van de Libanese zeegrenzen beschikt zodat de UNIFIL presentie met zeestrijdkrachten moest worden uitgebreid. De op 13 juli 2006 door Israël ingestelde maritieme blokkade om herbevoorrading van Hezbollah vanuit zee te voorkomen werd voortgezet tot de aankomst van een Italiaanse maritieme taakgroep op 08 september. Deze Italiaanse taakgroep gaf korte tijd later de bewaking van de Libanese zeegrenzen over aan de UNIFIL Maritime Task Force die op 15 oktober 2006 operationeel werd.⁶³ In de Zuid-Libanese kustplaats Naqoura werd in nauwe samenwerking met de Libanese autoriteiten een UNIFIL hoofdkwartier opgezet voor het leiden en coördineren van de UNIFIL operatie. Terugkijkend kan dan ook worden vastgesteld dat de in resolutie 1701 aan UNIFIL gemandateerde taken door alle betrokkenen met grote voortvarendheid ter hand genomen zijn en dat UNIFIL alle deeltaken binnen de grenzen van het gestelde mandaat vervult.

In hoeverre resolutie 1701 clandestiene wapentransporten en herbewapening van Hezbollah vanuit het buitenland heeft voorkomen is uiteindelijk afhankelijk van een effectieve bewaking van de Libanese zee, land- en luchtgrenzen. Binnen de Libanese context heeft het begrip “grens” en daarmee de interpretatie van resolutie 1701, overigens ook nog een inte-

⁶¹ Door middel van UNIFIL officieren in een IDF hoofdkwartieren (Northern command en HQ Tel Aviv) en bijeenkomsten tussen UNIFIL Force Commander en IDF senior officers. *Letter dated 1 December 2006 from the Secretary-General, addressed to the President of the Security Council, UN Doc S/2006/933*, <www.securitycouncilreport.org/atf/cf/{65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9}/Lebanon%20S2006933.pdf> (benaderd: 01 juli 2008).

⁶² *Ibid.*

⁶³ ‘UNIFIL Maritime Task Force is Operational’, *UNIFIL Press release*, 16 Oct 2006 <www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/pr065.pdf> (benaderd: 01 juli 2008).

ressante subjectieve dimensie als het gaat om *consent/authorization* door de Libanese regering voor de invoer van wapens voor de “verzetsbeweging” Hezbollah.⁶⁴ Zoals we hierna zullen zien is er op het ogenschijnlijke succes waarmee resolutie 1701 op het eerste gezicht geïmplementeerd is dan ook nog wel wat af te dingen.

3.9. De herbewapening van Hezbollah.

De rakettencampagne heeft belangrijk bijgedragen aan de wijdverbreide en door Hezbollah in stand gehouden perceptie dat Hezbollah het conflict van Israël heeft gewonnen.⁶⁵ Het is dan ook waarschijnlijk dat Hezbollah er alles aan zal doen om de oorlogsvoorraden aan raketten zo snel mogelijk weer op minimaal het “vooroorlogse” peil te brengen. Verder is er ook een mogelijkheid dat Hezbollah in de toekomst een aantal minder geavanceerde wapens – zoals *Katyusha* raketten – in eigen beheer zal gaan produceren.⁶⁶ Er zijn overigens tal van onbevestigde berichten dat de herbewapening van Hezbollah inmiddels een feit is.⁶⁷

Clandestiene wapentransporten naar Libanon kunnen alleen voorkomen worden indien de toegang tot het Libanese territorium in voldoende mate kan worden bewaakt. Op basis van een herbevoorrading met 10.000 “generieke” raketten is er voor een dergelijke operatie ongeveer 30.000 m³ laadruimte voor 2.000 a 5.000 ton vracht benodigd. Een dergelijke lading kan met gemak in één enkel middelgroot vrachtschip vervoerd worden. Over de weg kan een dergelijk transport met een totaal van ongeveer 200 á 500 transportbewegingen plaatsvinden terwijl door de lucht een totaal van ongeveer 20 á 50 vrachtluchten benodigd zijn.⁶⁸ De

⁶⁴ Resolutie 1701 stelt overigens in para 8 expliciet “so that pursuant to the Lebanese cabinet decision of 27 July 2006, there will be no weapons or authority in Lebanon other than that of the Lebanese State.”

⁶⁵ De bekende Israëlische auteur en militair historicus Martin van Creveld zegt over de Tweede Libanonoorlog: “Anders dan meestal wordt aangenomen, hebben de Israëliërs de oorlog op hun sloffen gewonnen juist omdat ze disproportioneel gereageerd hebben”. Verder stelt hij dat daarmee Hezbollah’s wil om aan te vallen gebroken is. Martin van Creveld, ‘Ook deze stadsguerilla zal Israël winnen’, *NRC Handelsblad*, 14 januari 2009, <www.nrc.nl/opinie/article2120101.ece/Ook_deze_stadsguerrilla_zal_Israel_winnen> (benaderd: 16 jan 2009).

Hoe overtuigend deze perceptie is blijkt uit de parallellen tussen het Hamas optreden van januari 2009 en dat van Hezbollah gedurende de Tweede Libanonoorlog.

⁶⁶ In de Pakistaanse provincie Waziristan worden al decennia lang voor “wie maar betalen wil” wapens geproduceerd. De productie van handvuurwapens maar ook van kanon en raketsystemen (meeste naar Russisch model) vindt plaats in kleine, betrekkelijk eenvoudig toegeruste werkplaatsen die voor het produceren van ingewikkelder systemen ook met elkaar samenwerken. Dat Hezbollah op een soortgelijke wijze wapens zou kunnen produceren is goed denkbaar.

⁶⁷ Lee Hudson Teslik, ‘Is Hezbollah Rearming?’ *Council on foreign Relations*, October 19, 2006; Haaretz Service ‘Hezbollah says rearming, prepared for summer war with Israel’, *Haaretz*, 11/04/2007, <www.haaretz.com/hasen/spages/847389.html> (benaderd: 18 aug 2008) ‘Damascus urges Ban Ki-moon not to fuel Syria divide with Lebanon’ *Now Lebanon*, March 8, 2008 <www.nowlebanon.com/NewsArticleDetails.aspx?ID=33886> (benaderd: 18 aug 2008) yaLibnan Staf, UN: ‘Syria, Iran accountable for Hezbollah rearming’, *yaLibnan*, 01 March 2008 <yalibnan.com/site/archives/2008/03/un_syria_iran_a.php> (benaderd: 19 aug 2008) yaLibnan Staf, ‘Hezbollah arms stockpile bigger & deadlier in Lebanon’, *yaLibnan*, 04 May 2008 <yalibnan.com/site/archives/2008/05/hezbollah_arms.php> (benaderd: 19 aug 2008).

⁶⁸ De hier genoemde “generieke raket” neemt inclusief emballage 3 m³ ruimte in en weegt 200 kg. Deze dimensies zijn ruim voldoende voor het vervoeren van de *Katyusha* raketten die de overgrote meerderheid van Hezbollah’s raketten arsenaal vormen. Het surplus aan volume en gewicht is bedoeld om ook de grotere raketten uit het Hezbollah arsenaal, die naar schatting tot ongeveer 4 ton wegen en ongeveer 10

vraag is dus in hoeverre het gelukt is om de toegang tot Libanon over land, door de lucht en vanuit zee afdoende voor clandestiene wapentransporten af te grendelen.

Figuur 3: Het Libanese wegennet (in rood)⁶⁹

m³ aan ruimte zullen innemen, alsmede de lanceerinstallaties bij de schatting van de benodigde vervoers-capaciteit mee te nemen.

⁶⁹ Alleen tussen Damascus en Beiroet bestaat er een behoorlijke en tamelijk directe wegverbinding tussen Syrië en Libanon. Veel van de Libanese secundaire en tertiaire wegen lopen dood voor het bereiken van de Syrisch-Libanese grens.

3.10. Bewaking Libanese landgrenzen.

Met de Middellandse zee als westgrens wordt Libanon omsloten door twee buurlanden: Israël in het zuiden en Syrië in het oosten en noorden. UNIFIL heeft zich na zomer 2006 ontplooid over het Zuid Libanese territorium gelegen tussen de Litani rivier en de *Blue Line*, langs de gehele Libanese zuidgrens met Israël vanaf de Middellandse Zee en de in het verlengde daarvan gelegen Libanees Syrische grens tot net na de top van de berg Hermon, die op deze grens ligt. Vanaf de Hermon wordt het UNIFIL gebied in het noordnoordoosten door een ongeveer 15 kilometer lange grens naar de Litani afgesloten. Het resulterende UNIFIL gebied vormt daarmee een bufferzone tussen Libanon, Israël en de door Israël bezette Golanhoogte. De afmetingen van het gebied zijn qua vorm en afmeting vergelijkbaar met de door Israël ingestelde *Security Zone* uit de jaren negentig van de vorige eeuw en heeft vanuit Israëlsch standpunt mogelijk een vergelijkbare bufferfunctie.

Ofschoon het UNIFIL gebied in veel gevallen de eindbestemming zal zijn van clandestiene wapentransporten kan het transport over de weg Libanon goeddeels buiten het zicht van UNIFIL over de weg bereiken. Beiroet is vanuit Damascus goed over de weg bereikbaar buiten het zicht van UNIFIL om. Ook is Libanon vanuit Syrië bereikbaar via de kustweg in het noorden en een grensovergang in het noordoosten. De bewaking van de Libanese landgrenzen met Syrië en het voorkomen van clandestiene wapentransporten is een verantwoordelijkheid van de Libanese overheid waarop de VN en de internationale gemeenschap geen ander zicht hebben dan via diezelfde Libanese autoriteiten eventueel aangevuld met informatie afkomstig van nationale inlichtingencapaciteiten. Gegeven de politieke en militaire machtsverhoudingen binnen Libanon met de regering, het leger en Hezbollah als belangrijke binnenlandse spelers, is de Libanese regering voor het effectief bewaken van zijn landsgrenzen ironisch genoeg in sterke mate afhankelijk van Syrië.

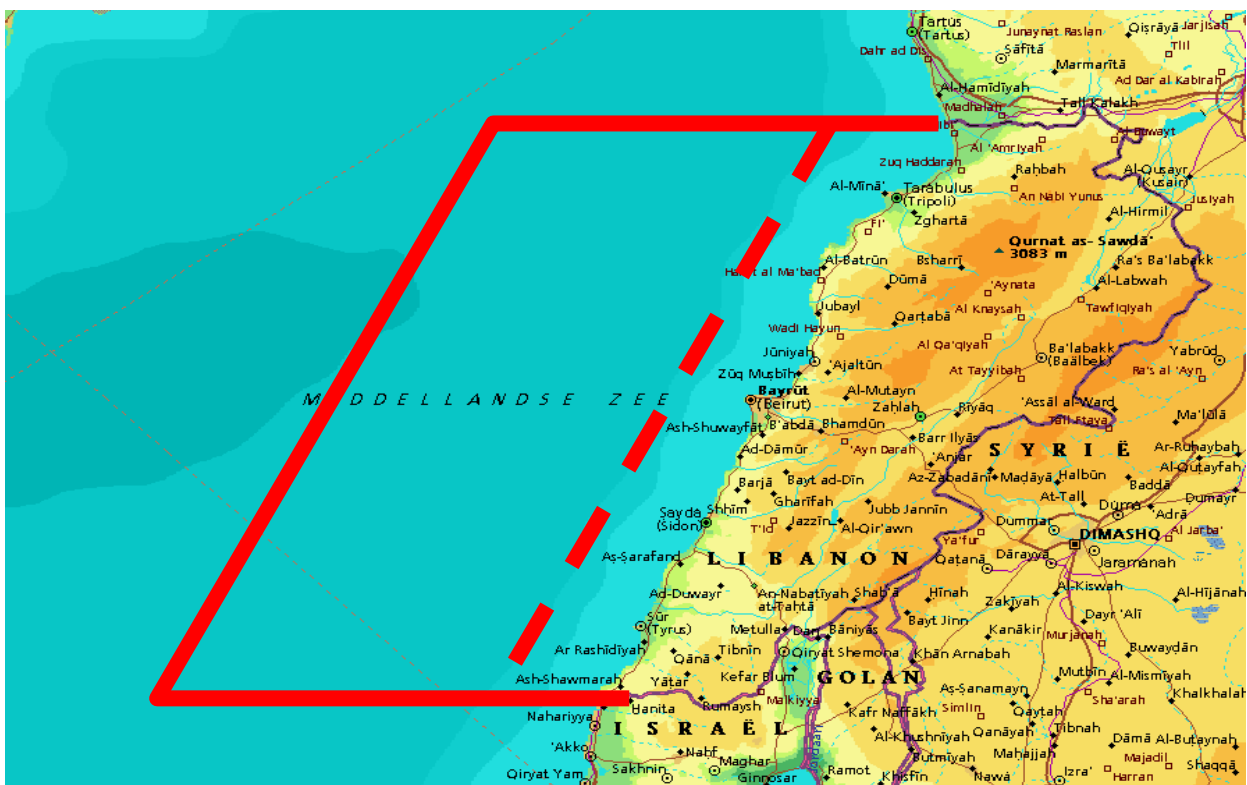
3.11. Bewaking Libanese luchtgrenzen.

Beiroet's Rafic Hariri International Airport is de enige grote luchthaven van het land. Daarnaast zijn er een tweetal militaire vliegvelden en een aantal onverharde landingsstrips. Het ligt dan ook voor de hand dat voor de eventuele aanvoer van clandestiene wapens door de lucht gebruik gemaakt zal worden van de luchthaven en infrastructuur van Beiroet. De gebeurtenissen van mei 2008 (zie § 3.14) bevestigen het belang dat ook Hezbollah aan deze luchthaven hecht. Een korte blik op het internet leert dat er regelmatig vanuit Teheran op Damascus en Beiroet gevlogen wordt. Hoewel het voor Israël en voor de UNIFIL MTF goed mogelijk is om het Libanese luchtruim te bewaken en de identiteit van luchtcontacten vast te stellen is het zonder een effectieve UNIFIL presentie op de luchthaven van Beiroet niet mogelijk om de aard van de door deze vliegtuigen vervoerde vracht vast te stellen.

3.12. Bewaking Libanese zeegrenzen

Libanon heeft vier zeehavens van enige betekenis waarvan de haven van Beiroet de belangrijkste is. De Libanese kust is betrekkelijk laag en recht wat de detectie van scheepvaart vanuit zee vereenvoudigt, ook als die scheepvaart zich dicht onder de kust bevindt. De zeegrenzen van Libanon zijn in beginsel dan ook betrekkelijk eenvoudig af te grenzen. UNIFIL MTF, de maritieme component van UNIFIL, opereert in een gebied dat wordt aangeduid als de *Area of Maritime Operations* (AMO) een trapeziumvormig gebied van onge-

veer 50 zeemijlen diep gerekend vanaf de Libanese kust, in het noorden en zuiden begrensd door de parallellen die de corresponderende landgrenzen van Libanon markeren. Op het onderstaande kaartje is te zien hoe de AMO in een binnenzone en een buitenzone is verdeeld. De Libanese marine bewaakt als regel de binnenzone terwijl UNIFIL eenheden in de buitenzone patrouilleren. De sensoren van de grotere UNIFIL MTF schepen zijn overigens goed in staat om het gehele operatiegebied te bestrijken zodat er een goed beeld bestaat over wat zich op en boven zee afspeelt. De Commandant van UNIFIL beschikt over een tamelijk robuuste set *Rules Of Engagement* (ROE).⁷⁰ De ROE die *boarding* mogelijk maken, d.w.z. het aan boord gaan en onderzoeken van (verdachte) schepen, zijn echter maar voor een deel geïmplementeerd en bovendien onderworpen aan beperkingen opgenomen in de UNIFIL operatieorder.⁷¹ In de praktijk worden schepen die door UNIFIL MTF als *suspect* zijn geclassificeerd door de Libanese marine voor inspectie naar een Libanese haven geëscorteerd.⁷² De rol van de UNIFIL MTF beperkt zich dan ook tot het monitoren en identificeren van verdachte scheepvaart binnen de AMO. In het gunstigste geval voeren de Libanese autoriteiten de inspecties naar beste vermogen en met de oprechte intentie om clandestiene wapentransporten te onderscheppen uit. In het ongunstigste geval vormt UNIFIL MTF echter een fraaie, voor de buitenwereld geruuststellende omlijsting voor het herbewapenen van Hezbollah en andere milities over zee.

Figuur 4: Area of Maritime Operations UNIFIL

⁷⁰ 'UNIFIL ROE, Rules of Engagement (ROE) for the military Component of the United Nations Interim Force in Lebanon', via auteur.

⁷¹ 'United Nations Interim Force in Lebanon, OPORDER 3/2008', via auteur.

⁷² De resultaten van de Libanese inspecties werden per 'Daily Sitrep' (SB: situatieraport) naar de schepen teruggekoppeld.

3.13. Afgrendelen Libanees Territoir

Er kan dus worden geconcludeerd dat clandestiene wapentransporten naar Libanon in beginsel betrekkelijk probleemloos en buiten het zicht van UNIFIL om, over land, over zee en door de lucht kunnen plaatsvinden. Ook als de Libanese regering de intentie heeft om dergelijke transporten te voorkomen is het op basis van de hieronder besproken gebeurtenissen van mei 2008 aannemelijk dat de agenda uiteindelijk bepaald wordt door Hezbollah en dat deze organisatie de bereidheid en het vermogen bezit om het formele Libanese gezag desnoods met geweld zijn wil op te leggen. Dat de Libanese regering er uiteindelijk hooguit gedeeltelijk in geslaagd is om het gezag en het geweldsmonopolie in overeenstemming met VN resolutie 1701 met assistentie van een internationale troepenmacht over het gehele Libanese territorium te vestigen, kan vanwege Hezbollah's sleutelrol binnen het sektarische, labiele en fluïde Libanees politiek-maatschappelijke machtsevenwicht nauwelijks verbazen.

3.14. De crisis van mei 2008

Hoe fragiel de stabiliteit in Libanon is bleek toen zich in reactie op een regeringsbeslissing in mei 2008 een crisis voordeed. Over de ernst en aard van deze crisis en de vraag of hier sprake was politieke machinaties of een serieuze poging om het militair vermogen van Hezbollah te beperken lopen de meningen uiteen.⁷³ Niettemin verschaffen de gebeurtenissen van mei 2008 een interessant inzicht in de daadwerkelijke Libanese machtsverhoudingen van dat moment. De crisis ontstond toen Walid Jumblat, de leider van de Progressive Socialist Party, op 5 mei 2008, Hezbollah er in een speech van beschuldigde een camerasysteem en een illegaal telecommunicatiesysteem op de luchthaven te hebben geïnstalleerd. De dag daarop opende de Ministerraad een onderzoek en nam daarbij de beslissing om het hoofd van de beveiliging van de luchthaven van Beiroet, brigade-generaal Wafiq Shqair (lid van de Sjiitische Amal) wegens vermeende pro-Hezbollah activiteiten onmiddellijk te ontslaan en tevens Hezbollah's telecommunicatiesysteem onder overheidscontrole te stellen.⁷⁴ Nadat Hezbollah leider Nasrallah het handelen van de regering als een oorlogsdaad tegen Hezbollah had aangemerkt, gaf hij met de uitspraak "we will cut off the hand that targets the weapons of the resistance" aan dat Hezbollah met harde hand zou reageren.⁷⁵ Kort daarop braken er straatgevechten uit en bezette Hezbollah milities het westelijk deel van Beiroet, daarbij gesteund door de Amal. Na flink wat retoriek over en weer tussen premier Siniora en Hezbollah leider Nasrallah verzocht de premier in een televisietoespraak op 10 mei 2008 het leger om rust en orde te herstellen. Over de door Hezbollah gewraakte maatregelen merkte

⁷³ "While most Western mainstream media were 'reporting' that 'the Iran- and Syria-backed Shiite militia' had 'taken over' west Beirut, often adding the words 'which is mostly inhabited by Sunnis' (it is, in fact, a patchwork of Sunni and Shiite areas), what happened on the ground was quite different. Opposition forces were surrounding Loyalist positions and strongholds, often without entering them, and terrorising their fighters into giving up without causing huge casualties on either side. In fact, most Loyalist fighters threw their weapons and surrendered voluntarily or fled away." Shiar Youssef, 'What really happened in Beirut?', *UK Indymedia*, 16 June 2008 <www.indymedia.org.uk/en/2008/06/401270.html> (benaderd okt 2008).

⁷⁴ yaLibnan Staf, *Cabinet 'Okays 67% pay raise and fires Airport security chief'*, *YaLibnan*, 06 May 2008 <yalibnan.com/site/archives/2008/05/cabinet_okays_6.php> (benaderd: 06 okt 2008).

⁷⁵ Aaron Klein, 'Hezbollah seizes western Beirut 'Hellish' street fighting paralyzes Lebanon, government officials holed up', *WorldNetDaily*, 09 May 2008, <www.worldnetdaily.com/index.php?fa=PAGE.view&pageId=63843> (benaderd: 06 okt 2008).

hij op dat “the two decisions of the government have not yet been decreed, and will be left to the discretion of the army” en formuleerde daarop zijn verzoek aan het leger als volgt:

we request the army to fulfill their role in protecting the Lebanese and to the fullest without delay, which they have not yet done... I ask them to enforce stability in all regions and withdraw all arms from the streets, end the sit-in and restore life to the capital and all of Lebanon.⁷⁶

Het leger voldeed aan dit ‘verzoek’ door – hangende het onderzoek naar eventuele Hezbollah activiteiten op en rond het vliegveld – de partijen op te dragen de status-quo van voor het uitbreken van het conflict te herstellen.⁷⁷ Deze episode maakt duidelijk dat Hezbollah, in geval van ontwikkelingen en beslissingen die de organisatie onwelgevallig zijn, bereid is om de wapens tegen landgenoten – en de regering – op te nemen. Ook werd duidelijk dat het leger op een cruciaal moment weliswaar de zijde van de premier en regering koos maar uiteindelijk toch als een zelfstandige machtsfactor moet worden beschouwd waarvan de loyaliteit aan de regering niet vanzelfsprekend is. Op de keper beschouwd is deze constatering niet zo verrassend omdat het Libanese leger weliswaar niet langs sektarische lijnen is opgebouwd,⁷⁸ maar wel is samengesteld uit militairen afkomstig uit dezelfde groepen die elkaar gedurende de Libanese burgeroorlog in wisselende coalities bevochten.⁷⁹ De Libanese politieke praktijk is dan ook duidelijk weerbarstiger dan de bepalingen van het Ta’if akkoord waarin vastgelegd is dat de president van de republiek de opperbevelhebber is van de strijdkrachten, die op hun beurt weer gehoorzaamheid verschuldigd zijn aan het kabinet en daarmee aan de minister president.

⁷⁶ ‘Prime Minister Fouad Siniora addresses Lebanese from Grand Serail live’, *Now Lebanon*, May 10, 2008 <www.nowlebanon.com/NewsArticleDetails.aspx?ID=42085> (benaderd: 06 okt 2008).

⁷⁷ “The military demanded that “all parties return to the status quo before the start of the recent events in the country, in order to prevent armed manifestations, withdraw all gunmen and open all roads” CNN ‘Hezbollah militants pull back in Beirut’, *CNN.com*, 10 May 2008, <www.cnn.com/2008/WORLD/meast/05/10/beirut.violence/index.html?iref=mpstoryview> (benaderd: 18 okt 2008).

⁷⁸ ‘Kirass tawjihi’ *Lebanese Army Website* <www.lebarmy.gov.lb/English/Kirras.asp#1> (benaderd: 22 mei 2008).

⁷⁹ “By unwritten agreement, officers are split 50/50 between Christians and Muslims of all denominations, although Christians are fewer as a percentage of the population. In the army as a whole, 68 per cent are Muslim. Hteit and Abdul-Qader agree that Sunnis are marginally more represented than Shias, contrary to popular opinion. Hteit said 32-33 per cent of soldiers are Sunni, with about 23 per cent Shia, while Druze were around six per cent. Compulsory military service was scrapped just over a year ago.” Lucy Fielder, ‘Sending in the troops’, *Al Ahram weekly*, 17-23 August 2006 <weekly.ahram.org.eg/2006/808/re501.htm> (benaderd: 04 juni 2008).

4. De stand van Zaken eind 2008

4.1. Libanon

De politieke strijd in Libanon wordt op het scherpst van de snede gevoerd waarbij het gebruik van geweld ook in het recente verleden meerdere malen een optie bleek. Desondanks heeft het land een zekere mate van stabiliteit verkregen. Het Ta'if akkoord is daaraan in belangrijke mate debet en dient in feite als een nationaal convenant voor de uit sektarische minderheden opgebouwde Libanese bevolking. Binnen het fragiele Libanese politiek maatschappelijke bestel zijn er een aantal hoofdrolspelers te onderscheiden: de Libanese regering en het parlement, het Libanese leger en Hezbollah. Verder trachten Syrië, Iran en Israël de gang van zaken in Libanon in hun voordeel te beïnvloeden. De invloed van Syrië als beschermer en partner van Libanon is geïnstitutionaliseerd in het Ta'if akkoord. Iran oefent informele invloed uit door middel van de nauwe banden die het land met Hezbollah onderhoudt en Israëls invloed op de gang van zaken beperkt zich voornamelijk tot activiteiten van de geheime dienst en de optie voor het plegen van militaire interventie. Ook na de Tweede Libanonoorlog is de militaire en politieke macht van Hezbollah ongebroken. Tot op heden is de Libanese regering dan ook geen baas in eigen huis. De kans dat Hezbollah vrijwillig zal ontwapenen is klein.⁸⁰ Libanon blijft daarmee een zwakke staat waarvan de stabiliteit en voorspoed in hoge mate afhankelijk zijn van de hiervoor genoemde partijen.

4.2. Syrië

De Syrische machtsstructuren en politieke verhoudingen onder president Bashar al-Assad verschillen niet wezenlijk van die onder zijn vader Hafez al-Assad. Datzelfde lijkt te gelden voor het Syrische buitenlandse beleid dat behalve op het verkrijgen van maximale invloed en macht in de regio vooral gericht is op het herwinnen van de door Israël geannexeerde Golanhoogvlakte en het ontmantelen van Israël ten gunste van de Palestijnen. Voor wat betreft de binnenlandse verhoudingen is het handhaven van de bestaande politieke machtsstructuren en verhoudingen, m.a.w. het overleven van het regime, steeds prioriteit nummer één. Behalve bij de president ligt de macht in Syrië bij een machtige en alom aanwezige geheime dienst en – in mindere mate – bij het leger. Anders dan Iran, is Syrië een seculiere staat gebaseerd op een Syrische versie van de socialistische Arabische Ba'ath ideologie.⁸¹ Het land

⁸⁰ "Nasrallah clarified that the army may not disarm the resistance, spy on it, or raid locations where Hizbollah stores its arms" *Al Safir*, September 5, 2006). Later, for the sake of clarity, Nasrallah conveyed a message (to the state as well) that no army in the world could disarm Hizbollah (Nasrallah's "victory" speech September 22, 2006) Dany Berkovich, 'Hizbollah's Primary Agent of Change: The Role of the Lebanese Army', *JCSS Strategic Assessment*, vol 9, no3, November 2006.

⁸¹ De Syriërs Michel Aflaq and Salah al-Din al-Bitar zijn de grondleggers van de in de veertiger jaren van de vorige eeuw ontstane Baath (renaissance, wederopstanding) ideologie: "To 'Aflaq, Arab Socialism was a necessary consequence of the quest for Arab unity and freedom, as only a socialist system of property and development would overcome the social and economic legacy of colonialism. At the same time, he vigorously rejected orthodox Marxism, considering its materialist, internationalist and atheist foundations ill-adapted to the Arab situation. While Arab Socialism endorsed much of the economic and social programme of European-style socialism, its divergent intellectual and spiritual foundations imposed some limits on its revolutionary potential: The ownership of the means of production was to be nationalized, but only within the constraints of traditional values such as private property and inheritance. "Primitive" social structures such as feudalism, nomadism, tribalism, religious factionalism and the oppression of

heeft een parlement en een meerpartijensysteem met politieke partijen die zonder uitzondering vrijwel onvoorwaardelijk loyaal aan de president zijn.⁸² Elke vorm van werkelijke oppositie tegen de Syrische overheid wordt met harde hand onderdrukt. Syrië streeft zijn doelstellingen na door *real politik* te bedrijven. Syrië is dan ook rechtlijnig, onbuigzaam en zonder veel scrupules waar het gaat om principezaken, maar flexibel en opportunistisch bij de keuze van de middelen en wegen om zijn doelen te bereiken. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat Syrië bij het nastreven van zijn buitenlandse politieke doelen bereid is om met de Sjiitische Islamisten van Hezbollah en Iran samen te werken, iets waarvoor diverse aanwijzingen bestaan.⁸³ Ook kan absoluut niet worden uitgesloten dat Syrië op termijn bereid is om als het daar voldoende voordeel in zou zien tot een pact met de duivel te komen; een vergelijk met Israël. Syrië is door zijn nauwe band en betrokkenheid met Libanon via ondermeer het Ta'if akkoord, maar vooral ook door zijn geografische ligging waardoor het land grenzend aan Israël en Irak een buffer tussen Libanon en Iran vormt, zowel een kans als een bedreiging voor het stabiliseren van de regio. In ieder geval is Syrië door zijn geografische ligging en de in het Ta'if akkoord geformaliseerde Syrische invloed in Libanon in de positie om Hezbollah als militaire macht te maken of te breken.

4.3. Iran

Terwijl een aantal facetten van de relatie tussen Syrië en Libanon in het Ta'if akkoord zijn vastgelegd, is de Iraanse invloed op de gebeurtenissen in Libanon veel minder doorzichtig. Iran heeft geen monolithische politieke structuur zoals dikwijls verondersteld wordt, maar bezit democratische structuren, partijen en overleg, waarbij het politieke proces en de maat-

women were to be overcome, but not at the cost of severing the social ties that constituted the Arab identity. Arab Socialism was frequently pictured as a "middle way" between the Capitalist West and the Communist East, and as a modern expression of traditional Arab values". *Juntas.eu : Arab socialism* http://www.juntas.eu/arab_socialism_en.html (benaderd: 10 juli 2008), *The Syrian Encyclopaedia- Baath Party* <www.damascus-online.com/se/hist/baath_party.htm> (benaderd: 10 juli 2008) *The Baath Messenger*, <www.baath-party.org/eng/news.asp> (benaderd: 10 juli 2008).

De Baath ideologie is seculier en totalitair van aard en heeft zowel in Saddam Hoessein's Irak als in Syrië geleid tot een dictatuur waarvan de machtsstructuren en werkwijze aan die van het communisme en nazisme doen denken: "Like the Nazi and Communist parties, the Baath is organised through small cells in a rigid hierarchy. Members are expected to devote their life to the party. In Iraq, would-be members pass through four stages even before becoming a full member: supporter, sympathiser, nominee and trainee. Currently, there are about two million Iraqis in these categories. The system requires passing successfully a series of tests, so full members of Saddam's Baathist organisation are the most hardened and fanatical of his supporters". George Kerevan, 'The Syrian-Iraqi Baath party and its Nazi beginnings', *Eretz Yisroel.org* <www.eretzisroel.org/~jkatz/baath.html> (benaderd: 10 juli 2008).

⁸² "Government: The Syrian constitution vests the Arab Ba'ath Socialist Party with leadership functions in the state and society and provides broad powers to the president. The president, approved by referendum for a 7-year term, is also Secretary General of the Ba'ath Party and leader of the National Progressive Front, which is a coalition of 10 political parties authorized by the regime.

Political Conditions: Officially, Syria is a republic. In reality, however, it is an authoritarian regime that exhibits only the forms of a democratic system. Although citizens ostensibly vote for the President and members of Parliament, they do not have the right to change their government. The late President Hafiz Al-Asad was confirmed by unopposed referenda five times. His son, Bashar Al-Asad, also was confirmed by an unopposed referendum in July 2000. The President and his senior aides, particularly those in the military and security services, ultimately make most basic decisions in political and economic life, with a very limited degree of public accountability. Political opposition to the President is not tolerated". *US Department of State*, 'Syria', May 2007, www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3580.htm (benaderd: 10 juli 2008).

⁸³ Een bijkomende factor is het feit dat ofschoon de meerderheid van de bevolking Soennitisch is, het regime en de legertop Alawieten (een Sjiitische sekte) zijn.

schappelijke ontwikkelingen uiteindelijk onder supervisie van de Sjiiitische clerus staan.⁸⁴ Daarbij is de Iraanse bevolking tamelijk pro-westers.⁸⁵ Iran is op basis van een atoom- en een ruimtevaartprogramma in hard op weg om een regionale militaire grootmacht te worden en is dan ook bezig om zijn invloed in de regio uit te breiden, ook in Irak, en zoals in Libanon, via religieuze geestverwanten. De uitspraken van president Ahmedinejad met betrekking tot “het van de kaart vegen” van Israël zijn in de media wellicht onjuist vertaald en uitgelegd, maar kunnen in combinatie mede met Ahmedinejad’s uitspraken over de Holocaust niet als ongevaarlijke retoriek worden afgedaan.⁸⁶ We hebben hier immers te maken met een land dat vanuit een autoritaire religieuze ideologie en in het bezit van een groeiend strategisch militair vermogen de mogelijkheid heeft om via Hezbollah en daarmee vanuit het fragiele democratische Libanon een oorlog op afstand, een *proxy war*, tegen Israël te voeren. Omdat het denken en handelen van Iran uiteindelijk gebaseerd is op een fundamentalistische religieuze ideologie en niet zoals voor Syrië het geval is op *real politik* is het Iranese theocratische regime voor Israël uiteindelijk een veel gevaarlijkere tegenstander dan de schakers in Damascus.

4.4. Israël

Israël heeft het ruim een maand durende conflict met Hezbollah in de zomer van 2006 moeten bekopen met ernstig verlies aan militair prestige omdat het voor de eerste keer sinds de stichting van Israël in 1948 niet lukte om een Arabische tegenstander beslissend te verslaan. Dat Israël deze keer vocht tegen een goed georganiseerde irreguliere vijand opererend vanaf het grondgebied van een soeverein maar machteloos buurland was natuurlijk medebepalend voor het verloop en de uitkomst van het conflict. De Israëlische politieke en militaire besluitvorming rondom de Tweede Libanonoorlog is onderzocht door de commissie Winograd en vastgelegd in het gelijknamige rapport aan het Israëlische parlement, de opdrachtgever voor het onderzoek. Het Winograd rapport constateert dat de politieke leiding gefaald heeft om de Israëlische politieke en militaire opties na de ontvoering van twee IDF militairen op 12 juli 2006 goed tegen elkaar af te wegen. Vervolgens werd voor slecht door-dachte militaire opties gekozen zonder eerst goed kennis te nemen van de actuele gereedheid en plannen van de IDF.⁸⁷ De militaire leiding heeft op zijn beurt verzuimd om de

⁸⁴ Akbar Ganji, ‘The Latter-Day Sultan Power and Politics in Iran’, *Foreign Affairs*, November/December 2008.

⁸⁵ There is no such thing as “Iranians” for all our policy purposes. There is rather on the one hand the Iranian regime - an undemocratic repressive Islamic theocracy that is a non-U.S.-ally - and the Iranian public - which is an overwhelmingly young, pro-western, secular and pro-democracy population. Sam Sedaei, ‘Senator Clinton is Wrong on Iran’, *The Huffington Post*, November 6 2007 <www.huffingtonpost.com/sam-sedaei/senator-clinton-is-wrong-_b_71326.html> (benaderd: 15 mei 2008).

⁸⁶ George Michael, ‘Deciphering Ahmadinejad's Holocaust Revisionism’, *Middle East Quarterly*, Summer 2007, pp. 11-18, <www.meforum.org/article/1704> (benaderd: 15 mei 2008).

Arash Norouzi, ‘Wiped off the Map: The Rumour of the Century’,

<www.mohammadmossadegh.com/news/rumor-of-the-century> (benaderd: 04 juni 2008).

Anneliese Fikentscher and Andreas Neumann, ‘Does Iran's President Want Israel Wiped Off The Map - Does He Deny The Holocaust? An analysis of media rhetoric on its way to war against Iran - Commenting on the alleged statements of Iran's President Ahmadinejad’, *Information Clearing House* <www.informationclearinghouse.info/article12790.htm> (benaderd: 04 juni 2008).

⁸⁷ “The decision to respond with an immediate, intensive military strike was not based on a detailed, comprehensive and authorized military plan, based on careful study of the complex characteristics of the Lebanon arena”

politieke leiding een goed beeld van de feitelijke gereedheid van de IDF te geven.⁸⁸ Omdat afschrikking behalve op militaire feiten vooral gebaseerd is op perceptie bij de tegenstander, heeft Israël aanzienlijke strategische averij geleden.⁸⁹ Afschrikking is voor Israël van levensbelang zeker zolang het land met onverzoenlijke tegenstanders als Hezbollah, Iran en Hamas te doen heeft.

Israël kan zijn militaire afschrikking op verschillende manieren herstellen waarbij de opties elkaar niet onderling uitsluiten. Israël's militaire opties beperken zich echter tot preventief militair optreden tegen Hezbollah, Iran of Syrië. Een dergelijk preventief optreden tegen Hezbollah of Iran moet substantieel van omvang en beslissend van aard zijn omdat anders het middel waarschijnlijk erger is dan de kwaal. Dat Israël op 06 september 2007 wel een preventieve aanval op een vermoede Syrische nucleaire faciliteit kon uitvoeren, zonder dat daarop een onmiddellijke Syrische militaire reactie volgde,⁹⁰ is veelzeggend en bevestigt dat *Real Politik* de voornaamste drijfveer is voor de Syrische steun aan Hezbollah.

Een op het eerste gezicht voor de hand liggende en in de media al veelbesproken optie is het neutraliseren van Iran's militair strategische vermogen door middel van een verrassingsaanval op Iraanse faciliteiten voor het produceren van massavernietigingswapens. Los van de twijfelachtige kans op succes is het duidelijk dat een dergelijke onderneming in één keer succesvol moet zijn: *failure is no option*. Voor de atoombom geldt immers *you can't uninvent it*, zodat Iran ook als een Israëlische (of Amerikaanse) militaire actie slaagt, er vroeger of later uiteindelijk toch in zal slagen om atoomwapens te produceren of verwerven. Een ander optie om de afschrikking te herstellen is een verrassingsaanval met als doel om Hezbollah van zijn leiderschap en bij voorkeur van zijn militaire vermogen te ontdoen. Zowel de "Iraanse" als de "Hezbollah" optie leiden zonder twijfel tot oorlog. Een derde militaire optie is om niet langer onderscheid tussen Hezbollah en Libanon te maken en Libanon als geheel militair aan te pakken.⁹¹ De vraag is natuurlijk of Iran en Syrië bij een dergelijke omvangrijke Israëlische militaire campagne werkeloos toe zullen zien. Een vierde militaire optie

"Consequently, in making the decision to go to war, the government did not consider the whole range of options, including that of continuing the policy of 'containment', or combining political and diplomatic moves with military strikes below the 'escalation level', or military preparations without immediate military action - so as to maintain for Israel the full range of responses to the abduction. This failure reflects weakness in strategic thinking, which derives the response to the event from a more comprehensive and encompassing picture".

"The IDF did not exhibit creativity in proposing alternative action possibilities, did not alert the political decision-makers to the discrepancy between its own scenarios and the authorized modes of action, and did not demand - as was necessary under its own plans - early mobilization of the reserves so they could be equipped and trained in case a ground operation would be required"

Haaretz Staff, 'The main findings of the Winograd partial report on the Second Lebanon War', *Haaretz*, 14 maart 2008 <www.haaretz.com/hasen/spages/854051.html> (benaderd: 18 aug 2008).

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ Ook Sanu Kainikara en Russel Parkin komen tot deze conclusie in 'Pathways to Victory, Observations from the 2006 Israel-Hezbollah Conflict', *Air Power Development Centre*, Australia, 2007.

⁹⁰ '06 September 2007 Airstrike', *Global Security.org* '06 <www.globalsecurity.org/military/world/war/070906-airstrike.htm> (benaderd: 21 nov 2008).

⁹¹ Mohamad Shmaysani, 'Israel Warns Lebanon of "Dahiye Model" in Next War en Siboni: Destroy Lebanon in Case of New War, Awakening the Ummah', *Ahlulbayt Islamic Mission*, 03 Oct 2008 <www.aimislam.com/forums/index.php?showtopic=8158> (benaderd: 21 nov 2008)
Amos Harel, 'IDF plans to use disproportionate force in next war', *Haaretz*, 09 Oct 2008 <haaretz.com/hasen/spages/1026539.html> (benaderd: 21 nov 2008).

is het ontwikkelen van innovatieve raket afweersystemen om het hoofd te kunnen bieden aan de raketbarrages van Hezbollah.⁹²

Naast militaire middelen voor het herstellen van de militaire afschrikking zijn er op diplomatiek gebied wellicht ook nog mogelijkheden voor Israël om zo de noodzaak tot militaire afschrikking geleidelijk aan te verminderen. Dit via de weg van de diplomatie, met het doel om Hezbollah te isoleren en zo Iran de mogelijkheid en Syrië de redenen te ontnemen om Israël via Hezbollah te bedreigen en bestrijden. Een Israëlisch initiatief om op basis van het onder auspiciën van Saoedi-Arabië in 2002 tot stand gekomen Arabisch vredesvoorstel tot een vergelijk met Libanon, Syrië en de Palestijnen te komen zou daarvoor een goed uitgangspunt kunnen vormen.⁹³ Dit vredesinitiatief stelt voor het Arabisch-Israëlische conflict te beëindigen en vrede te sluiten met Israël in ruil voor: (1) Israëlische terugtrekking achter de grenzen van vóór de Zesdaagse Oorlog (1967), (2) het door Israël aanvaarden van een Palestijnse staat op de westelijke Jordanoever en op de Gazastrip met Oost Jeruzalem als hoofdstad en (3) het vinden van een rechtvaardige oplossing van het Palestijnse vluchtelingenprobleem in overeenstemming met VN resolutie 194 van 11 december 1948.⁹⁴ De EU en NATO zouden een op deze leest geschoeid vredesproces op economisch en op veiligheidsgebied kunnen ondersteunen.

4.5. Hezbollah

Hoe lang en in hoeverre Hezbollah bereid is – of in staat zal zijn om – zich binnen de kaders van de huidige politieke en maatschappelijke en politieke Libanese machtsstructuren te bewegen zonder daarmee in botsing te komen is een open vraag. De gebeurtenissen in mei 2008 bevestigen echter de vermoedens dat Hezbollah zich alleen naar de spelregels van het Libanese politieke bestel schikt zolang dat de belangen van de organisatie niet al te zeer hindert. Hezbollah's ideologie en streven naar een Islamitisch theocratie zijn echter uiteindelijk onverenigbaar met het huidige Libanese staatsbestel. Hoewel de macht en invloed van Hezbollah in Libanon onevenredig groot zijn in verhouding tot het aantal zetels dat de organisatie in zijn verschijningsvorm als politieke partij in het Libanese parlement bezet,⁹⁵ is de beweging uiteindelijk maar één van de vele spelers in Libanese politieke arena.⁹⁶ De Tweede Libanonoorlog heeft Libanon grote economische schade berokkend waardoor de

⁹² 'Israel Embarks on a Third Ballistic Defense System', *Defense Update* <www.defense-update.com/newscast/0207/news/010207_iron_cap.htm> (benaderd: 21 nov 2008).
Haaretz Correspondents, 'Security cabinet okays funding for 'Iron Dome' rocket defense system', *Haaretz* <www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=937429&contrassID=0&subContrassID=0> (benaderd: 04 dec 2008).

⁹³ 'The Arab Peace Initiative, 2002' *al-bab.com - An open door to the Arab world* <www.al-bab.com/arab/docs/league/peace02.htm> (benaderd: 12 jan 2009).

⁹⁴ Met name de uitleg van resolutie 194, artikel 11 levert grote problemen op.
<daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/043/65/IMG/NR004365.pdf?OpenElement> (benaderd: 12 jan 2009).

Sean Gannon, 'Who's afraid of Resolution 194?', *IsraelInsider*, August 22, 2003
<web.israelinsider.com/Views/2654.htm> (benaderd: 12 jan 2009).

⁹⁵ 'Hezbollah given veto power in Lebanon govt', *Website BreakingNews*, 21-05-2008
<www.breakingnews.ie/world/mhgbcwsmhgb/rss2> (benaderd: 14 jan 2009).

⁹⁶ Overzicht Libanese facties op *Website Cedarland*, 'The Factions'
<www.geocities.com/CapitolHill/Parliament/2587/teams.html#sla> (benaderd: 10 juli 2008).

oppositie tegen Hezbollah luider is geworden.⁹⁷ Wel is Hezbollah's militaire macht voldoende om twee verstrekkende opties ter beschikking te hebben: een greep naar de macht met een burgeroorlog als waarschijnlijk gevolg en nieuwe vijandelijkheden tegen Israël met de Libanese regering en samenleving als betrokkenen tegen wil en dank. Een transformatie van Hezbollah naar een "normale" Libanese politieke partij is eigenlijk alleen maar mogelijk indien de partij bereid zou zijn om zich te schikken naar de spelregels van de Libanese democratie. Gezien de strategische doelstellingen van de organisatie, de daaruit voortvloeiende onverzoenlijke houding tegenover Israël en de fundamentele frictie tussen de seculiere Libanese democratie en de door Hezbollah gewenste staatsvorm, lijkt dat vooralsnog niet erg waarschijnlijk. Mocht Hezbollah echter wel bereid blijken om vreedzaam binnen de kaders van het Libanese democratische bestel te opereren dan kan de sterke politieke en maatschappelijke betrokkenheid van deze relatief weinig corrupte organisatie een belangrijke positieve bijdrage leveren aan de verdere opbouw van Libanon. Intussen heeft Hezbollah er na afloop van de Tweede Libanonoorlog geen enkel misverstand over laten bestaan dat het zich zal herbewapenen⁹⁸ en gereed is om de strijd met Israël aan te gaan.⁹⁹ Hezbollah geniet de steun en sympathie van Iran, Syrië en Hamas, maar ook die van substantiële delen van de bevolkingen van omliggende Arabische landen en Pakistan.¹⁰⁰ Hezbollah vormt in zijn huidige vorm dan ook een dreiging voor Libanon en de gehele regio.

4.6. De Verenigde Staten en de Russische Federatie

Na de Tweede Libanonoorlog is het conflict tussen Hezbollah en Israël voorlopig in een rustiger fase terecht gekomen waarbij het duidelijk is dat de partijen ernstig rekening houden met een nieuw, ernstig gewapend conflict. Een complicerende factor is daarbij dat het Midden Oosten inmiddels opnieuw het toneel lijkt te worden van een confrontatie tussen de VS en Rusland. Terwijl Israël als vanouds financieel en militair gesteund wordt door de VS, leveren de Russen wapens en nucleaire technologie aan Iran en Syrië.¹⁰¹ Een deel van deze wapens en militaire technologie en kennis bereikt uiteindelijk Hezbollah.

⁹⁷ Timur Goksel een Turkse politieke adviseur bij UNIFIL omschreef de naoorlogse situatie in een interview op 08 oktober 2006 kernachtig aldus: "Now that the war is over, any hope for a true national unity in Lebanon has again become a dream. Nasrallah's repeated calls for a strong central state free of corruption, and able to protect Lebanon, as a prerequisite for his party to give up its weapons usually generates knowing smiles from those who believe that Lebanon's "tribalism" is not going to change any time soon. The Maronite-Sunni-Druze coalition that is the majority in the parliament has a single priority now: to stop Hezbollah from using its arms and recently enhanced political standing from changing the sectarian system's domestic political and economic balances". *Hezbollah*, by Augustus Richard Norton, Princeton University Press, 2007, page 153-154

⁹⁸ Michel Moutot, 'Hezbollah preparing for the next war', *Kuwait Times*, June 28, 2007 <www.kuwaittimes.net/read_news.php?newsid=MTE1MjYxODEyMQ> (benaderd: 01 jul 2008).

⁹⁹ Hussein Assi, 'Sayyed Nasrallah: Resistance Stronger than Ever!', 11 Nov 2008 'Sayyed Nasrallah: Hezbollah was Born Victorious', *Al Manar TV*, 05 Sept 2008, <www.almanar.com.lb/NewsSite/HomePage.aspx?language=en> (benaderd: 21 nov 2008).

¹⁰⁰ "In the mosques, madrassas and tribal areas of Pakistan, it is Nasrallah, who has become the toast of increasing sections of the Muslim youth. Osama has been brought down from the pedestal as Saddam Hussein was in Baghdad in 2003. Some of the illegally-operated FM radio stations in Pakistan's North West Frontier Province and the Federally Administered Tribal Areas are paying hours and hours of tribute to Nasrallah in between recitations from the Koran." B. Raman 'The new jihadi superstar', *Website Rediff News*, 04 sep 2006, <in.rediff.com/news/2006/sep/04raman.htm> (benaderd: 22 nov 2008).

¹⁰¹ Dit alles als onderdeel van het Russische streven om wereldwijd tegenwicht te bieden aan de invloed van de V.S in de wereld.

5. Slotbeschouwingen

In een interview met de Midden Oosten correspondent Joris Luyendijk beantwoordde Nasrallah de vraag of het Midden-Oosten in vrede kan leven terwijl Israël bestaat als volgt:

Alle oorlogen en agressie die plaatshadden in de regio zijn veroorzaakt door de zionistische bezetting van Palestina. Zolang die bezetting voortduurt, geloof ik niet dat er vrede of stabiliteit in de regio kan zijn. Want vrede moet zijn gebaseerd op rechtvaardigheid en dat betekent het teruggeven van het land aan de rechtmatige bezitters, het Palestijnse volk.¹⁰²

Hezbollah presenteert zich in de eerste plaats als een Libanese verzetsbeweging maar geeft tegelijkertijd aan dat de strijd niet bij de Libanese zuidgrens zal stoppen. Verder geniet Hezbollah als verklaarde vijand van Israël en voorvechter van de Palestijnse zaak steun en populariteit van (ver) buiten de Libanese grenzen, ook van de Palestijnse Hamas.¹⁰³ Hezbollah neemt dus ingebed in een zwakke en verdeelde Libanese een unieke frontlijnpositie in tegenover Israël en heeft – als de beweging daarvoor zou kiezen – de mogelijkheid om de speerpunt te vormen voor elke coalitie van krachten die Israël als staat willen ontmantelen of vernietigen. Dit met inbegrip van Islamitische netwerken die de seculiere krachten binnen en buiten de Islamitische wereld vijandig gezind zijn.

Dat Hezbollah zich in deze unieke positie bevindt wordt veroorzaakt door een samenstel van interne en externe factoren: Hezbollah's strategische doelstellingen, Hezbollah's militaire vermogen, de zwakke Libanese staat, de militaire steun van Iran en Syrië aan Hezbollah, de door Hezbollah en Iran gedeelde religieuze fundamentalistische theocratische ideologie, het militair strategisch vermogen en potentieel van Iran, de regionale ambities van Iran, de regionale ambities van Syrië en de geografische ligging van Libanon ten opzichte van Israël Syrië en Iran. Op de factor geografie na, geven deze factoren natuurlijk ook de aandachtsgebieden weer waarop partijen die de ontwikkelingen in Libanon wensen te beïnvloeden zich kunnen richten.

De politiek-maatschappelijke positionering van Hezbollah maakt het mogelijk om het inherent totalitaire karakter en de verstrekkende ambities van de organisatie tamelijk effectief aan het oog van de buitenwereld te onttrekken. Hezbollah heeft Libanon in een ferme greep en moet als een exponent en speerpunt van fundamentalistisch Islamitische ideologieën en krachten worden beschouwd. Los van de wijze waarop de Tweede Libanonoorlog zich uiteindelijk ontrolde had de Tweede Libanonoorlog dan ook geen verrassing hoeven te vormen. Of het krachtige en volgens velen disproportioneel optreden van Israël voldoende zal zijn om Hezbollah uiteindelijk van een nieuw conflict met Israël af zal houden is een open vraag. Martin van Creveld heeft echter een interessant punt als hij stelt dat juist de *disproportionaliteit* van Israël's militaire optreden Hezbollah (en Hamas) van verdere militaire avonturen tegen Israël zal afhouden.

¹⁰² Joris Luyendijk, 'De leider van de Libanese guerrillabeweging Hezbollah over zijn vijand: Israel is een bezettingsmacht, geen legitieme staat', *NRC Handelsblad*, 02 mei 2000
<www.nrc.nl/redactie/W2/Lab/MiddenOosten/000502.html> (benaderd jan 2009).

¹⁰³ Hamas vertoont qua organisatie en doelstellingen opmerkelijke overeenkomsten met Hezbollah en geniet in Teheran bijna volledige politieke status.
Hamas, a Beginners Guide, Khaled Hroub, Pluto Press, 2006, (page 93, 142,144).
Hamas, Politics, Charity and Terrorism in the Service of Jihad, Matthew Levitt, The Washington Institute for Near East Policy, 2006, (page 31, 246, 247).

In strikt militaire zin bezit Israël escalatiedominantie ten opzichte van Hezbollah, Libanon en Syrië maar vanwege de grote afstand waarschijnlijk niet tegenover Iran, Israël's meest gevaarlijke vijand in wat nu als een (tijdelijk) "bevroren" conflict aangemerkt zou kunnen worden. Iran en Syrië hebben in deze situatie aanmerkelijk meer vrijheid van handelen dan Israël en kunnen via Hezbollah de strijd met Israël op een door hen gekozen tijdstip en op elk gewenst geweldsniveaus aangaan. Hezbollah vormt in dat geval natuurlijk geen passief instrument in de handen van Iran en Syrië maar zal vanwege de financiële¹⁰⁴ en militaire afhankelijkheid van zijn buitenlandse sponsors tot inschikkelijkheid geneigd zijn. Bovendien komen de strategische doelstellingen van Hezbollah en Iran met betrekking tot Israël en de voor Libanon gewenste staatsinrichting met elkaar overeen.

Een aantal raketten uit het Hezbollah arsenaal hebben intussen voldoende bereik en kaliber om een nucleaire, chemische of biologische lading over te brengen. Afgezien van de vraag of Hezbollah uiteindelijk bereid zou zijn om dergelijke wapens in te zetten¹⁰⁵ is het een weinig geruststellende gedachte dat een niet-statelijke organisatie met zulke verstrekkende strategische doelstellingen en geleid door een radicale religieuze ideologie in de toekomst mogelijk over dit soort wapens kan beschikken. Dit niet alleen vanwege de situatie in het Midden-Oosten, maar uiteindelijk ook met het oog op de strijd tegen wereldwijd opererende Jihadisten. Vanwege de aanhoudende vijandelijke retoriek van Hezbollah en Iran richting Israël en de verregaande internationale consequenties van een dergelijke wapeninzet is het dan ook niet verstandig om een dergelijke ontwikkeling op voorhand als onwaarschijnlijk af te doen.

Hezbollah is een complexe en in veel opzichten unieke Libanese beweging. Het denken en handelen van de beweging is verwant aan het Iraanse Sjiitische fundamentalistische islamisme. Hezbollah heeft de militaire en politieke macht om zich als "een staat binnen een staat" te gedragen en heeft dat in de confrontatie met de Libanese regering in mei 2008 ook gedaan. Dat een dergelijke organisatie een voortdurende potentiële bedreiging vormt voor het politieke systeem waarvan de beweging als politieke partij (met onevenredig veel invloed) zelf deel van uitmaakt is evident. Hezbollah's militaire offensieve vermogen, in combinatie

¹⁰⁴ "Hezbollah collects donations using its websites and by various other means. The donations are collected in Lebanon, Iran, and other countries in the world. A significant portion of the donations are collected in Shi'ite Lebanese communities, being the organization's primary support infrastructure. The donations are collected to supplement the Iranian financial assistance, which makes up most of Hezbollah's budget. The donations are used not only for social and cultural activities but also to support the restoration of Hezbollah's military infrastructure following the second Lebanon war (including the acquisition of weapons)". 'Funding terrorism: Hezbollah uses its websites to collect donations for itself and for its affiliated institutions in Lebanon and elsewhere in the world. The donations are deposited in bank accounts in Lebanon and Europe'. *Intelligence and Terrorism Information Center at the Israel Intelligence Heritage & Commemoration Center (IICC)*, 26 May 2008 <www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/html/mt_180508e.htm> (benaderd: 12 jan 2008).

Joint Hearing of the Committee on International Relations Subcommittee on the Middle East and Central Asia, and the Subcommittee on International Terrorism and Nonproliferation United States House of Representatives, 'Iranian State Sponsorship of Terror, Threatening U.S. Security, Global Stability, and Regional Peace, Testimony of Mathew A. Levitt Senior fellow and Director of Terrorism Studies', *The Washington Institute for Near East Policy*, 16 Feb 2005 <www.washingtoninstitute.org/html/pdf/Iran-Testimony-2-16-05.pdf> (benaderd: 09 dec 2008).

¹⁰⁵ Een rakettenbarrage met een klein aantal *nuclear tipped missiles* verborgen tussen gelijksoortige raketten met conventionele ladingen is voldoende om een Israëlisch strategisch doel als een stad, een nucleaire installatie of een militaire basis b.v. een onderzeebootbasis uit te schakelen. Ook als Israël na een dergelijke aanval nog over een *second strike capability* beschikt, rest het militaire en ethische dilemma tegen wie deze wapens in te zetten.

met de fundamentalistisch Islamistische ideologie van de beweging, maken Hezbollah in ieder geval tot een potentiële dreiging voor Libanon en Israël maar is er tevens de oorzaak van dat Hezbollah als dreiging met een internationale dimensie niet kan worden veronachtzaamd.

Of Hezbollah uiteindelijk ook zijn ambities kan realiseren hangt in belangrijke mate af van de kracht van de Libanese regering. Zelf als Hezbollah zich – al of niet onder dwang – zou ontwikkelen tot een normale politieke partij zal het voor de Libanese regering een hele opgave zijn om zich aan de greep van het fundamenteel ondemocratische Hezbollah te onttrekken en het aan Hezbollah verloren terrein in figuurlijke zin te heroveren. Het vestigen van Libanees overheidsgezag over het gehele Libanese grondgebied en het verhinderen van buitenlandse steun aan Hezbollah zijn dan ook de voornaamste instrumenten voor het neutraliseren van Hezbollah's rol als dominante factor in de regio. De sleutel voor het verwezenlijken van de VN resolutie 1701 doelstellingen ligt uiteindelijk in Damascus.

Bijlage A: Geschiedenis SLA

De SLA kwam voort uit de FLA (Free Lebanon Army), een paramilitaire organisatie ontstaan uit het tijdens de chaos van de Libanese burgeroorlog geleidelijk aan uiteenvallende reguliere Libanese leger. Geleid door majoor Saad Haddad vocht de aanvankelijk overwegend Christelijke strijdgroep tegen de Hezbollah en een aantal andere in Libanon opererende gewapende moslim milities en strijdgroepen, allemaal zonder uitzondering verklaarde vijanden van Israël. De eerste grootschalige Israëlische inval in Zuid Libanon in 1978 bood majoor Haddad de gelegenheid om het door de FLA gecontroleerde gebied in Zuid Libanon aanmerkelijk te vergroten en op 18 april van dat jaar Independent Free Lebanon (IFL) uit te roepen. Voor de Libanese regering was deze onafhankelijkheidsverklaring aanleiding om Haddad als verrader aan te merken en hem formeel uit het reguliere Libanese leger te zetten. Desondanks bleef de Libanese overheid geruime tijd de salarissen van het FLA betalen, volgens sommige bronnen tot de terugtrekking van Israël in Zuid Libanon in 2000 aan toe.¹⁰⁶ In overeenstemming met de nieuwe doelstellingen werd de naam van de organisatie in mei 1980 veranderd in SLA (South Lebanon Army ook wel South Lebanese Army). De samenstelling van de van oorsprong Christelijke FLA/SLA was inmiddels door de toeloop van Druzen en – in toenemende mate – Sjiiten, steeds meer gemengd van karakter geworden. Vooral de Sjiitische toeloop is opmerkelijk omdat de SLA in haar streven naar het vestigen van Independent Free Lebanon aanvankelijk in eerste instantie tegen de PLO vocht en later tegen de Sjiitische Hezbollah. Verschillen in geloof en ideologie vormen ook in de Libanese politieke arena uiteindelijk blijkbaar geen hindernis voor het vormen van gelegenhedscoalities. Na de gedeeltelijke Israëlische terugtrekking uit Libanon in 1985 heeft de SLA, vanuit het IFL gebied dat deels samenviel met de door Israël in Zuid Libanon bij de gedeeltelijke terugtrekking ingestelde bufferzone, de *Security Zone*, het Noorden van Israël tamelijk effectief tegen infiltraties vanaf Libanees territorium afgeschermd.¹⁰⁷ Israël was daardoor in staat zijn militaire en administratieve aanwezigheid in Zuid Libanon tot een minimum te beperken terwijl IFL als Israëlische *proxy* de gezamenlijke vijanden bestreed en Israël goeddeels vrijwaarde van aanvallen door Hezbollah en de in Libanon opererende Palestijnse strijdgroepen. De SLA heeft dan ook in de gevechten met vijanden van Israël, zoals de door Iran geïnspireerde en gesteunde Hezbollah, de Palestijnse PLO, en de door Syrië gesteunde Sjiitische Amal milities, meer mensen verloren dan Israël zelf.¹⁰⁸

¹⁰⁶ “The Lebanese Army units, known as the SLA (South Lebanese Army), were officially dispatched to the South in 1976 and were composed of a nucleus of 600 regular Lebanese Army soldiers. They were cut off from the central government of Beirut by the PLO and by renegade units of the Lebanese Army called “The Arab Army of Lebanon” under the command of the deserter Lieutenant Ahmed Al Khatib. However, the South Lebanese Army remained on the payroll of the Lebanese Army at Yarzé and of the government until May 2000.” “The War against South Lebanon – South Lebanese Army”, *The Committee of Support for the Lebanese in Enforced Exile in Israel* http://www.gotc-se.org/statements/SOUTH_OF_LEBANON_UPD1.html (benaderd: 06 mei 2008).

¹⁰⁷ Gal Luft ‘Israel’s Security Zone – A Tragedy?’, *The Middle East Quarterly*, volume VII, no 3, September 2000 <www.meforum.org/article/70> (benaderd: 02 juni 2008).

¹⁰⁸ “Over the years, the SLA suffered far higher losses than the Israelis because it has traditionally manned the zone’s most dangerous and exposed outposts.”, ‘Why is Israel pulling out’, *BBC News*, 23 May 2000 <news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/636594.stm> (benaderd mei 2008).

Bijlage B: INS Hanit Incident

B-1. Op 14 juli 2006 werd het Israëlische Sa'ar V klasse korvet INS *Abi Hanit* varend op een afstand van ongeveer 10 nautische mijl uit de Libanese kust door een vanaf de Libanese kust afgevuurde ASM getroffen en zwaar beschadigd.¹⁰⁹ Daarbij kwamen vier bemanningsleden om het leven. Behalve de *Hanit* werd ook een op 32 mijl uit de kust varend koopvaardij-schip met 12 Egyptische opvarenden getroffen. Het koopvaardij-schip zonk, maar de bemanning werd door schepen in de omgeving gered en later in de Syrische haven Tartous aan land gebracht.¹¹⁰ Ofschoon er geen absolute zekerheid bestaat over het type ASM waarmee de aanval werd uitgevoerd, is het alleen al op basis van de afstand waarop beide schepen zich uit de kust bevonden vrijwel zeker dat het om een ASM aanval gaat. Waarschijnlijk werden er gelijktijdig een aantal C-802's of een mix C802/C-701 afgevuurd.¹¹¹ Dat de *Hanit* door een C-701 óf door een C-802 waarvan alleen de brandstof tot ontploffing kwam werd getroffen is aannemelijk omdat de oorlogskop van de C-802 zes maal zoveel springstof bevat waardoor een schip ter grootte van de *Hanit* veel zwaarder beschadigd zou zijn en waarschijnlijk tot zinken zou zijn gebracht.¹¹² De C802/en C701 zijn van Chinees ontwerp. De Chinese Volksrepubliek ontkent echter na 1996/1997 geavanceerd militair materieel aan Iran geleverd te hebben¹¹³ wat aannemelijk is vanwege de vrijwel onverholen steun van Iran aan Hezbollah en het feit dat Iran dit wapensysteem – in samenwerking met de Noord Korea – door middel van reversed engineering zeer waarschijnlijk zelf produceert en inmiddels verder heeft ontwikkeld.¹¹⁴ De *Hanit* beschikte over een robuuste zelfverdediging tegen dit soort luchtdreiging en het is opmerkelijk dat de Israëlische marine, op patrouille varend onder Libanese kust voor het uitvoeren van een zeeblokkade, blijkbaar niet standaard in een verhoogde gereedheid opereerde. Daarbij moet worden opgemerkt dat de gereedheidsgraad

¹⁰⁹ 1 nautische mijl (nm) komt overeen met ongeveer 1852m.

¹¹⁰ Daily Star Egypt Staff, 'Twelve Egyptian sailors on board ship hit by rocket off Beirut', *Daily News Egypt*, 17 July 2006, <www.thedailynewsegypt.com/article.aspx?ArticleID=2297> (benaderd mei 2008).

¹¹¹ In een z.g. High/Low Attack Profile waarbij de C-702 een zeer laag en de C802 in een marginaal hoger vluchtprofiel volgt. 'Iran, China Intent on Countering Navies U.S. and Israeli Ships Targeted, Hezbollah Successfully Strikes with Iranian Missile', *Information, Analysis and News, U.S. National Security*, January 18, 2007.

¹¹² De C802 en C701 bevatten respectievelijk 165 kg en 29 kg High Explosive. De schade aan de *Hanit* is vergelijkbaar met die van de Turkse destroyer *Muavenet* die tijdens een grote NATO oefening in 1992 bij vergissing getroffen werd door een NATO *Sea Sparrow* raket (40 kg High Explosive).

¹¹³ "In reaction to US pressure, China took specific steps to stem its missile exports and assistance to Iran, including suspension of sales of the C-801/802 cruise missiles. This progress coincided with the US-China summits in 1997-1998." 'China's Missile Exports and Assistance to Iran' *Website NTI working for a safer world*, <www.nti.org/db/china/miranpos.htm> (benaderd: 19 juni 2008).

¹¹⁴ "Iran and North Korea reportedly worked together to improve the accuracy of the Chinese C-802, an anti-ship cruise missile with a range of 80 miles that Iran bought from China from the mid-1990s. Tehran is believed to have taken delivery of about 150 C-802 missiles. China suspended the C-802 sale under US pressure. In another development, The Washington Times reported that China signed a \$11-million contract with Iran to upgrade the latter's FL-10 anti-ship missile" *Ibid*.

waarin een schip opereert uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de commandant van het schip is.¹¹⁵

B-2. On April 21, 2003, K. was invited to give a lecture to officers of the naval intelligence division and provide an example of a hypothesis he was examining. K. chose to talk about shore-to-sea missiles. We know, he said, that Iran is transferring its most effective weapons to Hezbollah. Hezbollah has already received the best of its anti-tank and steep-trajectory missiles. And we know nothing about shore-to-sea missiles. "Have the Iranians given Hezbollah nothing? This cannot be". "In a discussion with the head of naval intelligence, Colonel Ram Rutberg, Y. said the ships enforcing Israël's naval blockade on Hezbollah should take into account the possibility of a C-802 missile being fired on them. Rutberg asked whether this advice was based on a gut-feeling or on concrete information. Other participants in the discussion formed the impression that Y. was basing his statements on a gut-feeling. In retrospect, Y. claims that there was more to it but, like so many other officers in wartime, he did not put his foot down.¹¹⁶

B-3. De resultaten van het onderzoek naar de verrassingsaanval met anti-schipraketten op het Israëlische korvet Hanit varend onder de Libanese gedurende de nacht van de 14^e juli 2006 zijn bekendgemaakt. Bij deze aanval trof een door Hezbollah strijders afgevuurde anti-schipraket een (marine)eenheid van het type Sa'ar- V en veroorzaakte de dood van vier opvarenden. Dankzij het Israëlische (technische) onderzoeksrapport beschikken we nu over een nauwkeurige reconstructie van de feiten. Opererende op een afstand van 10 mijl uit de kust waren de alle scheepssystemen geheel operationeel met inbegrip van het Barak lucht-verdedigingssysteem tegen vliegtuigen en anti-schipraketten, het *Phalanx* (korteafstands) antiraketsysteem en het radarwaarschuwingssysteem met de daaraan gekoppelde elektronische tegenmaatregelen. Genoemde (antiraket) systemen waren echter niet geactiveerd, maar waren in de *mode Stand By* geschakeld. Deze ongelooflijke lichtzinnigheid was het gevolg van de navolgende omstandigheden:

- Niemand had het schip (de bemanning) op de hoogte gesteld dat er in een hoge operationele gereedheid moest worden geopereerd.
- De officier belast met (het onderhoud) van de elektronische systemen had in één van de radarwaarschuwingssystemen (ESM Electronic Support Measures) een technische storing ontdekt en had in plaats van alleen het defecte systeem het gehele (ESM) systeem gedeactiveerd
- Waarschijnlijk heeft niemand het radarscherm (van de luchtwaarschuwingsscherm) bewaakt

Hezbollah heeft waarschijnlijk een drietal in Chinese licentie in Iran geproduceerde C802 anti-schipraketten gelanceerd. Eén van raketten explodeerde vlak na de lancering als gevolg van een technisch defect. Een tweede projectiel vloog over het (Israëlische) korvet zonder het te raken en vervolgde een geleide vlucht om zich in een Cambodjaanse 60 kilometer uit de kust varende koopvaarder te boren. Het derde projectiel heeft de railing ter hoogte van het helicopterdek (op het achterschip/halfdek) geraakt en is daar geëxplodeerd. De raket

¹¹⁵ Gereedheidsgraad drukt door middel van een gradueel systeem inzetgereedheid van schip uit. Er zijn verschillende systematieken in gebruik variërend van algemene gereedheidsgraden die voor het gehele schip gelden tot gereedheidsgraden per afzonderlijk wapensysteem (met bijbehorend personeel en sensoren).

¹¹⁶ Amos Harel and Avi Issacharoff, 'How the navy missed its boat', *Haaretz.com* Thu., January 24, 2008 <www.haaretz.com/hasen/spages/945846.html> (benaderd: 19 juni 2008).

heeft de opbouw van het schip dan ook niet geraakt wat een grotere ramp heeft voorkomen. Een andere reden waardoor het aantal slachtoffers beperkt is gebleven is dat het overgrote deel van de bemanning aan het avondeten was in de eetzaal (cafeteria). De explosie heeft een hoofddieselgenerator buiten werking gesteld (een probleem) dat ondervangen werd door de nooddieselgenerator. Het zes maanden durende onderzoek is begin 2007 afgerond (in de eerste dagen van 2007) en heeft ertoe geleid dat de officier verantwoordelijk voor de marine inlichtingendienst en de commandant alsmede een aantal officieren van de *Hanit* uit hun functie zijn ontheven. De ramp (met de *Hanit*) roept onmiddellijk herinneringen op aan het Amerikaanse fregat USS *Stark* dat in 1987 werd getroffen door een *Exocet* gelanceerd door een Iraakse *Mirage* F1. 37 opvarenden verloren daarbij het leven en ook hier ontdekte men dat de scheeps(lucht)verdedigingssystemen gedeactiveerd waren en dat van de belangrijkste radars (SPS-49 en MK92 STIR) de SPS-49 na in voorverwarming gezet te zijn niet was bijgezet (aangezet) terwijl de STIR (Search Track and Illumination Radar) de hele periode afgestaan heeft. Dit alles bevestigt dat de gereedheidsgraad van een marineschip de basis vormt voor een (succesvolle) reactie bij raketaanvallen. Aan de andere kant kan het in hoogste gereedheid opereren ook tot grove fouten leiden zoals in het geval van de Amerikaanse (Aegis) kruiser *Vincennes* die in 1998 bij vergissing een Iraans verkeersvliegtuig neerhaalde.

Literatuur en bronnen

Al-bab.com

2002 'The Arab Peace Initiative', <www.al-bab.com/arab/docs/league/peace02.htm> (benaderd: 12 jan 2009).

Amnesty International

2000 *Israel: Fear of torture and ill-treatment / Legal concern*, Index Number: MDE 15/006/2000, 25 Feb <www.amnesty.org/en/library/info/MDE15/006/2000> (benaderd: 15 mei 2008).

The Arab Peace Initiative

2002 Official translation of the full text of a Saudi-inspired peace plan adopted by the Arab summit in Beirut, 2002, in: <www.al-bab.com/arab/docs/league/peace02.htm> (benaderd: 12 jan 2009).

Assi, Hussein

2008 'Sayyed Nasrallah: Resistance Stronger than Ever!', *Al Manar TV* 11 Nov, <www.almanar.com.lb> (benaderd: 21 nov 2008)

2008 'Sayyed Nasrallah: Hezbollah was Born Victorious', *Al Manar TV*, 05 Sep, <www.almanar.com.lb> (benaderd: 21 nov 2008).

Associated Press

2005 'Hezbollah flies spy drone over Israel, Israeli military confirms incident', in: *Associated Press*, 11 April 2005 <www.msnbc.msn.com/id/7464397> (benaderd: 04 jun 2008).

Atkinson, Rick & Claiborne, William

1991 'Iraq Says Retreat Is Ordered', in: *Washingtonpost.com*, Feb 26, p. A01, <www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/fogofwar/archive/post022591.htm>, (benaderd: 15 mar 2008).

Bar-Joseph, Uri

2007 'Israel's Military Intelligence Performance in the Second Lebanon War', in: *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, Vol 20, Issue 4, (December), p. 583 – 601.

Bar'el, Zvi

2006 'Nasrallah is still in charge', in: *Haaretz*, 28 Aug, <www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=755361> (benaderd: 02 jun 2008).

BBC News

2000 'Why is Israel pulling out', *BBC News*, 23 May, <news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/636594.stm> (benaderd: mei 2008).

Berkovich Dany

2006 'Hezbollah's Primary Agent of Change: The Role of the Lebanese Army', in: *Strategic Assessment*, Vol 9, no 3, (November), JCSS.

Blog Defense Spot

2007 'Attacco alla INS Hanit: i risultati dell'inchiesta', Januari, <defensespot.wordpress.com/2007/02/23/attacco-alla-ins-hanit-i-risultati-dellinchiesta> (benaderd: 11 juni 2008).

BreakingNews

2008 'Hezbollah given veto power in Lebanon govt', in: *BreakingNews*, 21-05-2008 <www.breakingnews.ie/world/mhgbcwsmhgb/rss2> (benaderd: 14 jan 2009).

Cedarland

The Factions, <www.geocities.com/CapitolHill/Parliament/2587/teams.html#sla> (benaderd: 10 juli 2008).

CNN

2008 'Hezbollah militants pull back in Beirut', in: *CNN.com*, 10 May, <www.cnn.com/2008/WORLD/meast/05/10/beirut.violence/index.html?iref=mpstoryview> (benaderd: 18 okt 2008).

The Committee of Support for the Lebanese in Enforced Exile in Israel

2007 'The War against South Lebanon – South Lebanese Army', in: <www.gotc-se.org/statements/SOUTH_OF_LEBANON_UPD1.html>, (benaderd: 06 mei 2008).

- Creveld, van, Martin
 2009 'Ook deze stadsguerilla zal Israel winnen', in: *NRC Handelsblad*, 14 januari, <www.nrc.nl/opinie/article2120101.ece/Ook_deze_stadsguerrilla_zal_Israel_winnen> (benaderd: 16 jan 2009).
- Daily Star Egypt Staff
 2006 'Twelve Egyptian sailors on board ship hit by rocket off Beirut', in: *Daily News Egypt*, 17 july, <www.thedailynewsegypt.com/article.aspx?ArticleID=2297> (benaderd mei 2008).
- Defense Update
 2007 'Israel Embarks on a Third Ballistic Defense System', in: *Defense Update*, <www.defense-update.com/newscast/0207/news/010207_iron_cap.htm> (benaderd: 21 nov 2008).
- Erllich, Reuven
 2006 *Raising the issue of the Sheba'a Farms in the proposed American-French Security Council draft resolution for ending the fighting: background information and significance*, Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies, August 9, <www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/english/eng_n/html/sheba_farms_e.htm> (benaderd: 11 juni 2008).
- 2006 *Hezbollah's use of Lebanese civilians as human shields: the extensive military infrastructure positioned and hidden in populated areas. From within the Lebanese towns and villages deliberate rocket attacks were directed against civilian targets in Israel*, Intelligence and Terrorism Information Center at the Center for Special Studies, November <www.terrorism-info.org.il/site/home/default.asp> (benaderd: 11 juni 2008).
- Exum, Andrew
 2006 *Hezbollah at War: A Military Assessment*, The Washington Institute for Near East Policy, Policy Focus 063, December 2006, <www.washingtoninstitute.org/pubPDFs/PolicyFocus63.pdf>.
- Farha, Mark
 2008 'Demography and Democracy in Lebanon', in: *Mideast Monitor*, January-March, <www.mideastmonitor.org/issues/0801/0801_2.htm> (benaderd: 22 mei 2008).
- Fielder, Lucy
 2006 'Sending in the troops', in: *Al Abram Weekly*, 17-23 August <weekly.ahram.org.eg/2006/808/re501.htm> (benaderd: 04 juni 2008).
- Fikentscher, Anneliese & Neumann, Andreas
 2006 'Does Iran's President Want Israel Wiped Off The Map - Does He Deny The Holocaust? An analysis of media rhetoric on its way to war against Iran - Commenting on the alleged statements of Iran's President Ahmadinejad', in: *Information Clearing House* (19 Apr 2006) <www.informationclearinghouse.info/article12790.htm> (benaderd: 04 juni 2008).
- Fisk, Robert
 1998 'Israel PM flies home as death toll rises', in: *The Independent*, Nov 28, <findarticles.com/p/articles/mi_qn4158/is_19981128/ai_n14199501> (benaderd 15 mei 2008).
- Fletcher, Holly
 2008 'State Sponsor: Syria,' in: *Council on Foreign Relations*, update Feb, <www.cfr.org/publication/9368> (benaderd: 07 mei 2008).
- Friedman, Herbert A.
 2006 'Psychological Operations during the Israel-Lebanon War 2006', in: <www.psywar.org/israellebanon.php> (benaderd: 15 mei 2008).
- Frontline World
 2003 'Turning form Bullets to Ballots', May, in: <www.pbs.org/frontlineworld/stories/lebanon/tl05b.html> (benaderd: 15 mei 2008).
- Ganji, Akbar
 2008 'The Latter-Day Sultan Power and Politics in Iran', in: *Foreign Affairs*, Vol. 87, issue 6, p. 45-66.
- Gannon, Sean
 2003 'Who's afraid of Resolution 194?', in: *IsraelInsider*, August 22, <web.israelinsider.com/Views/2654.htm> (benaderd: 12 jan 2009).
- Global Security
 2007 '06 September 2007 Airstrike', in: *Global Security.org*, <www.globalsecurity.org/military/world/war/070906-airstrike.htm> (benaderd: 21 nov 2008).
- Haaretz

- 2007 'Security cabinet okays funding for 'Iron Dome' rocket defense system', in: *Haaretz*, <www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=937429&contrassID=0&subContrassID=0> (benaderd: 04 dec 2008).
- 2007 'The main findings of the Winograd partial report on the Second Lebanon War', 01 mei, <www.haaretz.com/hasen/spages/854051.html> (benaderd: 19 juni 2008).
- Haaretz Service
- 2007 'Hezbollah says rearming, prepared for summer war with Israel', in: *Haaretz*, 11/04/2007, <www.haaretz.com/hasen/spages/847389.html> (benaderd: 18 aug 2008)
- Harb, Imad
- 2006 *Lebanon's Confessionalism: Problems and Prospects*, United States Institute of Peace, March, <www.usip.org/pubs/usipeace_briefings/2006/0330_lebanon_confessionalism.html#1> (benaderd: 02 juni 2008).
- Harel, Amos
- 2008 'IDF plans to use disproportionate force in next war', in: *Haaretz*, Oct 09, <haaretz.com/hasen/spages/1026539.html> (benaderd: 21 nov 2008).
- Harel, Amos & Issacharoff, Avi
- 2008 'How the navy missed its boat', in: *Haaretz.com.*, Jan 24, <www.haaretz.com/hasen/spages/945846.html> (benaderd: 19 juni 2008).
- Harik, Judith Palmer
- 2007 *Hezbollah the changing Face of Terrorism*, London: I.B. Tauris.
- Human Right Watch
- 1999 *Torture in Khiam Prison: Responsibility & Accountability*, <www.hrw.org/en/news/1999/10/27/torture-khiam-prison-responsibility-and-accountability> (benaderd: 15 mei 2008),
- 2007 *Lebanon/Israel: Hezbollah Rockets Targeted Civilians in 2006 War*, Aug 28, <www.hrw.org/en/news/2007/08/28/lebanonisrael-hezbollah-rockets-targeted-civilians-2006-war>
- 2007 *Lebanon/Israel: Israeli Indiscriminate Attacks Killed Most Civilians*, Sep 05, <www.hrw.org/en/news/2007/09/05/israellebanon-israeli-indiscriminate-attacks-killed-most-civilians>
- Hoffman, Frank G.
- 2007 *Conflict in the 21st Century: The rise of Hybrid Wars*, Arlington (VG): Potomac Institute for Policy Studies.
- Hroub, Khaled
- 2006 *Hamas, a Beginners Guide*, London: Pluto Press.
- International Constitutional Law
- Lebanon Constitution*, in: <www.servat.unibe.ch/icl/le00t____.html> (benaderd: 04 juni 2008).
- Jewish Institute for National Security Affairs
- 2007 'Iran, China Intent on Countering Navies. U.S. and Israeli Ships Targeted, Hezbollah Successfully Strikes with Iranian Missile', Jan 18, 2007, in: <www.jinsa.org/node/550>, (benaderd: 15-3-2009)
- Intelligence and Terrorism Information Center at the Israel Intelligence Heritage & Commemoration Center
- 2008 *Funding terrorism: Hezbollah uses its websites to collect donations for itself and for its affiliated institutions in Lebanon and elsewhere in the world. The donations are deposited in bank accounts in Lebanon and Europe*, 26 May 2008, in: <www.terrorism-info.org.il/malam_multimedia/English/eng_n/html/mt_180508e.htm> (benaderd: 12 jan 2008).
- Israel Ministry of Foreign Affairs
- 1985 *62 Press briefing by Defense Minister Rabin*, 21 April, in: <www.mfa.gov.il/MFA> (benaderd: 15 mei 2008)
- 2000 *Withdrawal from Lebanon: Press Briefing by Foreign Minister David Levy*, May 23, in: <www.mfa.gov.il/MFA> (benaderd: 22 mei 2008).
- Juntas.eu
- Arab socialism*, in: Juntas.eu, <www.juntas.eu/arab_socialism_en.html>, (benaderd: 10 juli 2008).
- Kainikara, Sanu & Parkin, Russel
- 2007 *Pathways To Victory, Observations from the 2006 Israel-Hezbollah Conflict*, Australia: Airpower Development Centre.
- Kerevan, George

- 'The Syrian-Iraqi Baath party and its Nazi beginnings', in: *Eretz Yisroel.org*
<www.eretzyisroel.org/~jkatz/baath.html> (benaderd: 10 juli 2008).
- Khomeini, Ruhollah
2002 *Islamic government: Governance of the Jurist*, (vert. Hamid Algar), Tehran: Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Work
- Khutoot Al Areedah
'An Outline of the Differences between Sunnis and Shi'ites in Matters of Faith and Doctrine', in:
<www.amislam.com/khutoot2.htm#TAQIYYAH>, (benaderd: 22 mei 2008)
- Klein, Aaron
2008 'Hezbollah seizes western Beirut 'Hellish' street fighting paralyzes Lebanon, government officials holed up', in: *WorldNetDaily*, 09 May,
<www.worldnetdaily.com/index.php?fa=PAGE.view&pageId=63843> (benaderd: 06 okt 2008).
- Kommersant
2006 'The Bill of Sales Appears', 08 Sep, in:
<www.kommersant.com/p703330/The_Bill_of_Sale_Appears> (benaderd: 04 juni 2008)
- Lebanese Army Website
'Kirass tawjihi' <www.lebarmy.gov.lb/English/Kirras.asp#1> (benaderd: 22 mei 2008).
- Leopold, Evelyn
2006 'UN cites confusion over maps of Shebaa Farms', in: *Reuters Alert Net*, 31 Oct 2006
<www.alertnet.org/thenews/newsdesk/N30254429.htm> (benaderd: 11 juni 2008).
- Levitt, Matthew
2006 *Hamas. Politics, Charity and Terrorism in the Service of Jihad*, Harrisonburg, The Washington Institute for Near East Policy.
- Library of congress (US)
Lebanon: Presidential Election and the Conflicting Constitutional Interpretations, in:
<www.loc.gov/law/help/lebanon-election.html> (benaderd: 04 juni 2008).
- Luft, Gal
2000 'Israel's Security Zone in Lebanon - A Tragedy?', in: *Middle East Quarterly*, Vol. VII, no 3,
<www.meforum.org/article/70> (benaderd: 07 mei 2008).
- Lutfi, Manal,
2008 'The Making of Hezbollah', in: *Asharq Alawsat*, 18 May,
<www.asharqalawsat.com/english/news.asp?section=3&id=12794> (benaderd: 06 mei 2008).
- Luyendijk, Joris
2000 'De leider van de Libanese guerrillabeweging Hezbollah over zijn vijand: Israël is een bezettings-macht, geen legitieme staat', in: *NRC Handelsblad*, 02 mei
<www.nrc.nl/redactie/W2/Lab/MiddenOosten/000502.html> (benaderd jan 2009).
- MacKenzie, Warner
2007 'Understanding Taqiyya — Islamic Principle of Lying for the Sake of Allah', in: *Islam Watch*, 30 April, <www.islam-watch.org/Warner/Taqiyya-Islamic-Principle-Lying-for-Allah.htm> (benaderd: 15 mei 2008).
- Michael, George
2007 'Deciphering Ahmadinejad's Holocaust Revisionism', in: *Middle East Quarterly*, Vol. XIV, no. 3, p. 11-18, <www.meforum.org/article/1704> (benaderd: 15 mei 2008)
- The Middle East Information Network
'The Taif Agreement', in: <www.mideastinfo.com/documents/Taif.htm> (benaderd: 02 jun 2008).
- Middle East Media Research Institute
2006 'Iran and the Recent Escalation on Israel's Borders (4): Reaction in Iran, Lebanon, and Syria', 17-07-2006, <memri.org/bin/latestnews.cgi?ID=SD120706> (benaderd: 02 juni 2008).
- Moutot, Michel
2007 'Hezbollah preparing for the next war', in: *Kuwait Times*, June 28,
<www.kuwaittimes.net/read_news.php?newsid=MTE1MjYxODEyMQ> (benaderd: 01 jul 2008).
- The New York Times
1990 *Israel to retain "Security Zone" in Lebanon*, Nov 19,
<query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0CE3DB123CF93AA35752C1A966958260&sec=&spn=>, (benaderd: 15-3-2009).
- Nisan Mordechai

- 'The Syrian Occupation of Lebanon', in: <www.gotc.org/syrian_occupation_of_lebanon.htm> (benaderd: 06 mei 2008).
- Norouzi, Arash
'Wiped off the Map: The Rumour of the Century', in:
<www.mohammadmossadegh.com/news/rumor-of-the-century> (benaderd: 04 juni 2008).
- Norton, Augustus Richard
2007 *Hezbollah*, Princeton (NJ): Princeton University Press
Now Lebanon
2008 'Damascus urges Ban Ki-moon not to fuel Syria divide with Lebanon', in: *Now Lebanon*, March 8, <www.nowlebanon.com/NewsArticleDetails.aspx?ID=33886> (benaderd: 18 aug 2008).
2008 'Prime Minister Fouad Siniora addresses Lebanese from Grand Serail live', in: *Now Lebanon*, May 10, <www.nowlebanon.com/NewsArticleDetails.aspx?ID=42085> (benaderd: 06 okt 2008).
- Nuclear Threat Initiative
'China's Missile Exports and Assistance to Iran', in: <www.nti.org/db/china/miranpos.htm> (benaderd: 19 juni 2008).
- Rubin, Uzi
2007 *The Rocket Campaign against Israël during the 2006 Lebanon War*, Israel: The Begin Sadat Center for Strategic Studies, Mideast Security and Policy Studies No. 71
- Salamey, Imad & Pearson, Frederic
2007 'Hezbollah: A Proletarian Party with an Islamic Manifesto – A socio-political Analysis of Islamist Populism in Lebanon and the Middle East', in: *Small Wars & Insurgencies*, Vol 18, Issue 3, p. 416-438, September.
- Shanahan, Rodger
2006 'Hezbollah's Dilemmas', in: *Mid East Monitor*
<www.mideastmonitor.org/issues/0602/0602_4.htm> (benaderd: 15 mei 2008).
- Shatz, Adam,
2004 'In Search of Hezbollah', in: *The New York review of Books*, Vol. 51, No. 7, April 29, <www.nybooks.com/articles/17060> (benaderd: 22 mei 2008).
2006 'Nasrallah's Game', in: *The Nation*, July 20, <www.thenation.com/doc/20060731/nasrallah_game> (benaderd: 07 mei 2008)
- Shmaysani, Mohamad
2008 'Israel Warns Lebanon of "Dahiye Model" in Next War, Oct 03,
2008 'Siboni: Destroy Lebanon in Case of New War',
Awakening the Ummah, Ahlulbayt Islamic Mission, 03 Oct 2008
<www.aimislam.com/forums/index.php?showtopic=8158> (benaderd: 21 nov 2008)
- The Syrian Encyclopaedia
'Baath Party', in: <www.damascus-online.com/se/hist/baath_party.htm> (benaderd: 10 juli 2008)
- United Nations
1990 UN Doc nr A/45/715 - S/21936, Permanent Representative of Lebanon to the UN Amb Khalil Makkawi, 09 Nov.
2006 'Letter dated 1 December 2006 from the Secretary-General, addressed to the President of the Security Council, UN Doc. S/2006/933
2006 'UNIFIL Maritime Task Force is Operational', UNIFIL Press release, 16 Oct
<www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/pr065.pdf> (benaderd: 01 juli 2008).
2006 'UNIFIL ROE, Rules of Engagement (ROE) for the military Component of the United Nations Interim Force in Lebanon', via auteur.
2008 'United Nations Interim Force in Lebanon, OPODER 3/2008', via auteur
'Lebanon - UNIFIL – Background', in:
<www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/background.html>, (benaderd: 22 mei 2008).
'Lebanon - UNIFIL - UN Documents',
<www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/unifilDrp.htm> (benaderd: 15 mei 2008).
'Lebanon - UNIFIL – Mandate', <www.un.org/Depts/dpko/missions/unifil/mandate.html> (benaderd: 18 aug 2008).
UN Resolution 194, <daccessd-ds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/043/65/IMG/NR004365.pdf?OpenElement> (benaderd: 12 jan 2009).
- Raman, B.

- 2006 'The new jihadi superstar', in: *Website Rediff News*, 04 sep,
<in.rediff.com/news/2006/sep/04raman.htm> (benaderd: 22 nov 2008).
- Schuster, Jacques
- 2006 'Syrien liefert Panzerabwehrraketen an die Hisbollah', in: *Welt Online*, 30 december,
<www.welt.de/print-welt/article705372/Syrien_liefert_Panzerabwehrraketen_an_die_Hisbollah.html> (benaderd : 04 juni 2008).
- Sedaei, Sam
- 2007 'Senator Clinton is Wrong on Iran', in: *The Huffington Post*, November 6,
<www.huffingtonpost.com/sam-sedaei/senator-clinton-is-wrong-_b_71326.html> (benaderd: 15 mei 2008).
- Teslik, Lee Hudson
- 2006 *Is Hezbollah Rearming?* Council on Foreign Relations, October 19
US Department of State
- 2007 *Background Note: Syria*, May 2007, <www.state.gov/r/pa/ci/bgn/3580.htm> (benaderd: 10 juli 2008).
- The Washington Institute for Near East Policy
- 2005 'Iranian State Sponsorship of Terror, Threatening U.S. Security, Global Stability, and Regional Peace, Testimony of Mathew A. Levitt Senior fellow and Director of Terrorism Studies', 16 Feb
<www.washingtoninstitute.org/html/pdf/Iran-Testimony-2-16-05.pdf> (benaderd: 09 dec 2008).
- yaLibnan
- 2008 'UN: Syria, Iran accountable for Hezbollah rearming', 01 March
<yalibnan.com/site/archives/2008/03/un_syria_iran_a.php> (benaderd: 19 aug 2008)
- 2008 'Hezbollah arms stockpile bigger & deadlier in Lebanon', 04 May
<yalibnan.com/site/archives/2008/05/hezbollah_arms.php> (benaderd: 19 aug 2008).
- 2008 'Cabinet Okays 67% pay raise and fires Airport security chief', 06 May, <yalibnan.com/site/archives/2008/05/cabinet_okays_6.php> (benaderd: 06 okt 2008).
- Youssef, Shiar
- 2008 'What really happened in Beirut?', in: *UK Indymedia*, 16 June
<www.indymedia.org.uk/en/2008/06/401270.html> (benaderd okt 2008).
- Zittrain Eisenberg, Laura
- 1997 'Israel's South Lebanon Imbroglio', in: *Middle East Quarterly*, Vol IV, No. 2,
<www.meforum.org/article/352> (benaderd: 04 juni 2008)
- 1997 'Israel's Lebanon Policy', in: *Middle East Review of International Affairs*, Vol 1, No. 3
<meria.idc.ac.il/journal/1997/issue3/jv1n3a3.html> (benaderd: 04 juni 2008).

NETHER
DEFE
ACAD